

TRANSCRIPT VAN STATENCOMMISSIE BEREIKBAARHEID EN ENERGIETRANSITIE VAN PROVINCIE UTRECHT

15 januari 2025

Aanwezig:

Voorzitter: dhr. Virginia

College van Gedeputeerde Staten: dhr. van Essen, dhr. van Schie

Commissieleden: mw. van den Broek (BBB), mw. Zagt-Lokhorst (BBB), mw. Ghijsels-Kerkhoff (BBB), mw. Matser (GroenLinks), dhr. Oude Wesselink (GroenLinks), dhr. Hossain (VVD), mw. de Man (VVD), dhr. Kamp (D66), mw. de Widt (D66), mw. Veen (D66), mw. Welschen-van der Hoek (CDA), dhr. van der Pouw-Kraan (CDA), mw. Flink (PvdA), mw. van der Helm (PvdA), dhr. Travaille (Partij voor de Dieren), dhr. de Goederen (Partij voor de Dieren), mw. Kooij (ChristenUnie), mw. Rikkoert (ChristenUnie), dhr. Bosch (UtrechtNu!), Mw. Blekxtoon (Volt), dhr. van Lunteren (Volt), dhr. van der Linden (SGP), dhr. van der Star (PVV), dhr. Breur (SP), dhr. de Hartog (Forum voor Democratie), mw. Hoek (50PLUS)

Van ambtelijke zijde: dhr. Poort (Statenadviseur), mw. Kievits (commissiesecretaris)

1. Opening

Erwin Virginia: Goedemiddag beste mensen. Als iedereen plaatsneemt, en ik zeg het en ik weet niet of iedereen al zit, dan kunnen we zo beginnen met deze ietwat ingekorte vergadering. Volgens mij zit iedereen, dus welkom aan iedereen. Alle staten- en commissieleden, Gedeputeerde Staten en ambtenaren en andere belangstellenden in de Statenzaal. En via teams is er niemand geloof ik, maar anders desondanks welkom.

2. Vaststellen agenda

Erwin Virginia: Dan gaan we naar agendapunt twee, het vaststellen van de agenda. Ik zie al meteen een hand omhoog gaan, mijnheer Travaille. Gaat uw gang.

Anjo Travaille: Ja, dank u voorzitter. Twee punten daarbij. We hebben nu een verkorte vergadering, ik weet niet of dat helemaal recht doet aan de agenda die wij ook hier als B&E hadden staan, maar we gaan dat ondervinden. En het tweede punt is dat het actieplan geluid, wat vooral gaat over geluid in relatie tot mobiliteit, waarom hebben we dat niet gewoon in de B&E commissie behandeld?

Erwin Virginia: Dank u. U loopt wat vooruit op wat ik nog wilde gaan zeggen bij de vaststelling van de agenda, dus daar kom ik zo-

Maar deel twee, de afspraak in het nieuwe systeem is dat onderwerpen geagendeerd worden in de commissie waarbij het onderwerp in dat programma valt en actieplan geluid valt onder milieu en milieu zit in LWM. Dus dat is de logische lijn, vandaar. Dan even na het vaststellen van de agenda, agendapunt twee, de vergadering is inderdaad dus ingekort met twee uur vandaag, aangezien de vergadering van de commissie LWM meer tijd behoefde. Vandaag hebben we een statenbrief op verzoek van GS geagendeerd en er zijn vijf agenderingsvoorstellen gedaan en gehonoreerd. We gaan proberen om die agendapunten te behandelen vandaag en inderdaad kijken of dat recht doet aan de behoeften die u als commissie heeft, maar voor de volgende

commissievergadering staat er wederom geen statenvoorstellen op de planning. Dus als het vandaag niet lukt, kunnen we daar, hebben alle ruimte om iets door te schuiven, maar daar komen we dan nog op, mocht dat nodig zijn. Ik zie een hand omhooggaan. Mevrouw Van den Broek, gaat uw gang.

Monique van den Broek: Dank u wel voorzitter. Even een check, betekent dit dan dat we ook echt een harde tijd hebben, dat we om zes uur stoppen?

Erwin Virginia: Dat is in principe de bedoeling, ja. Ik wil niet vooraf zeggen we mogen 5 minuten uitlopen, want ik wil ook niet van uw tijd-

De afspraak is dat we tot zes uur doorgaan en laten we in de loop van de vergadering kijken hoe het loopt en of daar ideeën over zijn om iets door te schuiven, of iets wel of niet af te ronden. Maar in principe zes uur de eindtijd. Ik zie mijnheer Van Lunteren, gaat uw gang.

Luuk van Lunteren: Dank voorzitter. In hoeverre is het mogelijk om bepaalde agendapunten door te schuiven naar een volgende vergadering?

Erwin Virginia: Dat heb ik net gezegd, dat is mogelijk, er is ruimte voor de volgende vergadering, daar zijn geen statenvoorstellen, dus die zal ook alleen gevuld worden met agendering en van uw kant, of misschien nog van de kant van GS. Dus er is ruimte, maar laten kijken hoever we vandaag komen. Ik kan niet inschatten, mocht u zeggen nou op dit moment, het ene punt is belangrijker dan het andere. Daar ga ik niet over, maar de ruimte is er. Mevrouw Van den Broek.

Monique van den Broek: Sorry. Nog even vervolg op wat ik net zei, ik wou nog even meegeven dat ik er net zo in zit als de Partij voor de Dieren qua de tijd, dat die zo kort is en dat we eigenlijk ondertussen nu best wel een volle agenda hebben. Ik hoop wel dat we niet te erg gaan jagen en dat dat ten koste gaat van debat, want dat moeten we toch echt zien te voorkomen.

Erwin Virginia: Dat is de bedoeling. We hebben natuurlijk wel met elkaar afspraken gemaakt, waar ik zo nog even op terug kom, maar in principe, daarom zeg ik ook we moeten even kijken hoe het met elkaar loopt, waar de behoefte ligt en wat we wel of niet gaan doorschuiven. Maar laten we ervan uitgaan dat we het met zijn allen gaan halen. Dan stellen we in ieder geval de agenda vast zoals die voor u ligt en zien we in de loop van de vergadering hoe het loopt.

3. Mededelingen

Erwin Virginia: Dan ga ik naar agendapunt drie, de mededelingen. We werken vandaag dus met spreektijden, omdat we een vergadering hebben van twee uur is er voor elke fractie zes minuten spreektijd en voor GS twintig minuten. De interrupties zijn gratis, met het dringende verzoek om interrupties kort te houden en ook de beantwoording reactie op interrupties kort, zodat we netjes door kunnen gaan. Dus geen betogen bij de interrupties en maximaal drie interrupties per onderdeel. En dat is in ieder geval het uitgangspunt. Mocht het echt nodig zijn, wat mevrouw Van den Broek ook aangeeft, dan moeten we even kijken hoe het debat dan loopt. Dan een mededeling van onze kant over een SPS-sessie Groot Merwede en Rijnenburg, deze sessie vindt plaats op twaalf februari aanstaande. De griffie zal via het statenportaal uw informatiebehoefte omtrent dit onderwerp peilen, zodat deze kan worden meegenomen in de voorbereiding, en ook zal er op achtentwintig mei een werkbezoek worden georganiseerd. Dan weet u dat en kunt u daar rekening mee houden. En dan is er ook nog een mededeling van gedeputeerde Van Essen over het hoogspanningsstation Amersfoort-Noord. Gaat uw gang.

Huib van Essen: Dank voorzitter. Dat gaat over meerdere hoogspanningsstations in de regio Amersfoort, deels in Bunschoten, Soest, Nijkerk, Amersfoort, even uit mijn hoofd. Daar is vlak voor het kerstreces, zijn er afspraken

gemaakt met de betreffende gemeentes, waarbij afgesproken is dat de gemeentes het bevoegd gezag op zich nemen, of eigenlijk houden, voor al deze stations en de Kamer tracés. En dat we als provincie dat proces ondersteunen om de coördinatie tussen al die verschillende procedures goed op elkaar af te stemmen.

Erwin Virginia: Dank u wel. Dan hebben we hiermee het agendapunt over mededelingen afgesloten.

4. Vaststellen verslag commissie B&E

Erwin Virginia: Gaan we naar agendapunt vier, het vaststellen van het verslag. Er zijn geen opmerkingen ontvangen, waarmee het verslag vastgesteld kan worden. Ik zie ook geen reactie uit de zaal. Prima.

5. Termijnagenda B&E

Erwin Virginia: Dan agendapunt vijf, de termijnagenda B&E. Er zijn vooraf aan deze vergadering geen opmerkingen binnengekomen, dus ook die nemen we zo vast, stellen we vast, nemen we aan.

6. Actuele vragen

Erwin Virginia: Actuele vragen zijn ook niet binnengekomen, agendapunt zes.

7. SB Uitkomsten BOL en BO MIRT Noordwest 2024

Erwin Virginia: Dus dan kunnen we snel door naar agendapunt zeven, de besprekpunten. Te beginnen met agendapunt zeven, de statenbrief Uitkomsten BOL en BO MIRT Noordwest 2024. Deze statenbrief is geagendeerd door de fractie van ChristenUnie, PvdA, Partij voor de Dieren, Volt en SP. Ik doe ze dan ook in deze volgorde zal ik de agenderende fracties het woord geven, als ze behoefte hebben aan een korte toelichting op de agendering. Zoals altijd is het in twee termijnen, de eerste termijn kunnen vragen gesteld worden aan GS en de tweede termijn is er voor onderling debat. Technische vragen stellen we hier dus niet in. Interrupties houden we kort, zoals ik al zei. En dan geef ik het woord aan de ChristenUnie. Waar zit de ChristenUnie? Zitten op een iets andere plek. Mevrouw Kooij, gaat uw gang.

Els Kooij: Dank u wel voorzitter. Ik dacht ik zwaai, maar u was zo vragend aan het kijken. Wij hebben als fractie de uitkomsten gelezen en op het gebied van mobiliteit zien we dat er veel aandacht is voor de koppeling van bereikbaarheid en woningbouw. Terecht. De ChristenUnie vindt dat bereikbaarheid bijdraagt aan leefbaarheid en wat betreft de ChristenUnie investeren we in die lijn dan ook door in slimmer, schoner en zuiniger vervoer en geven we prioriteit aan ov en de fiets. We zijn dan ook blij met de uitkomsten en de opbrengsten rond de doorfietsroutes die we hebben gelezen. We hebben nog wel een vraag, zoals in het agenderingsvoorstel aangegeven, wat Gedeputeerde Staten gaat doen als de eenmalige rijksbijdrage aan het goed op wegprogramma wegvalt en hoe we dat mooie programma continueren. We zien tegelijkertijd in de opbrengsten dat er weinig aandacht is in de relatie met de klimaatwetgeving die op ons afkomt en alle bereikbaarheidsmaatregelen. We lopen een serieus risico op het maken van plannen, maar het vastlopen in de uitvoering. Hoe gaan rijk en regio hierover tot afspraken komen en hoe worden wij als Staten daarin betrokken? En diezelfde vraag, hoe worden wij als staten betrokken, hebben we over de aangekondigde bijeenkomsten over de inpassing van de energiestructuren. We hebben een uitdagende, ruimtelijke omgeving als provincie Utrecht, dat wordt ook later op deze agenda wel weer duidelijk, met conflicterende belangen en vanuit welke visie en strategie gaat Gedeputeerde Staten deze bijeenkomst met het rijk in? Dan de Merwedelijn tot slot. Eind dit jaar wordt duidelijk of het rijk gaat instappen op de propositie die we hebben gedaan voor de vijfhonderd miljoen, tegelijkertijd speelt het onderzoek naar het voorkeursalternatief rond de zomer. Hoe worden wij betrokken inhoudelijk bij de trechtering en besluitvorming rond de Merwedelijn en wordt bij het onderzoek ook gewerkt aan alternatieve scenario's of deel scenario's als het rijk mogelijk niet of niet geheel tegemoetkomt aan wat we nodig hebben van

hen? Dat kan dan bijvoorbeeld mogelijk wel, want als de ov-ontsluiting randvoorwaardelijk is voor woningbouw, zoals de inzet van de regio expliciet vermeld, wat zijn dan de alternatieven? We zijn benieuwd naar de reactie van gedeputeerde.

Erwin Virginia: Dank u wel. Dan ga ik naar de volgende fractie. Dat is Partij van de Arbeid, mevrouw Flink.

Noortje Flink: Dank u wel voorzitter. Zoals we hebben kunnen lezen is groot Rijnenburg de grootste woningbouwlocatie van Nederland. Hard nodig dat we heel veel woningen gaan bouwen, want er is een gigantisch tekort aan woningen. Maar het is daarvoor wel heel belangrijk om tot goede afspraken met het rijk te komen over hoe we in die bereikbaarheid van die woningen voorzien. Komen ze over de brug met voldoende geld voor een Merwedelijn, en daar zit natuurlijk die spanning tussen ons als provincie en het rijk, en wij sluiten ons aan bij de vragen van de ChristenUnie omtrent het proces rondom dat voorkeursalternatief voor de Merwedelijn. We zijn heel benieuwd naar de reflectie van de gedeputeerde daarop, of die ons wat meer kan inlichten daarover, en we willen toch echt wel meegeven dat voor ons de enige optie voor een goede Merwedelijn, een Merwedelijn onder de grond is. Ook als het rijk niet met voldoende middelen over de brug komt. Want op moment dat je een tramlijn hebt die boven de grond rijdt, dan staat het verkeer in Kanaleneland permanent vast. Dus-

Erwin Virginia: Ik zie, uw hand valt weg tegen uw eigen lichaam, maar u krijgt een interruptie. Mijnheer Breur, gaat uw gang.

Jan Breur: Dank u voorzitter. Ik hoor mevrouw Flink zeggen, ook als het rijk niet over de brug komt, is een ondergrondse Merwedelijn de enige optie. Hoe wilt u dat betalen?

Erwin Virginia: Mevrouw Flink.

Noortje Flink: Ja voorzitter, dat is een goede vraag. Ik denk eigenlijk dat de enige optie is dat het rijk over de brug moet komen. Dus laat ik mijn woorden herformuleren en vragen eigenlijk aan de gedeputeerde, hoe gaan we ervoor zorgen dat het rijk over de brug komt met voldoende middelen voor een ondergrondse Merwedelijn? Want wij zien niet echt een ander alternatief daarvoor.

Erwin Virginia: Gaat u verder met uw-

Erwin Virginia: Mijnheer Hossain heeft ook een interruptie. Gaat uw gang.

Ronnie Hossain: Dank u wel voorzitter. Twee vragen. Een, wat bedoelt mevrouw Flink precies met ondergronds, bedoelt ze dan bij de grote kruispunten of bedoelt zij het hele tracé? En ten tweede, mijnheer de voorzitter, vroeg ik me ook af of de PvdA het met ons eens is dat er ook misschien ongelijkvloerse, zoals plus één, opties zijn, die ook de kruispunten niet vast laten lopen, maar wel goedkoper zijn dan ondergronds. Dank u.

Erwin Virginia: Mevrouw Flink.

Noortje Flink: Voorzitter, interessante vragen. Ik denk dat dat inspeelt op de vraag die we hebben, waar ligt die reikwijdte die we hebben voor de Merwedelijn? Voor ons is het belangrijkste dat het verkeer niet kruist. Dat is veiliger als je minder kruisingen hebt met de tramlijn en dat zorgt er ook voor dat het verkeer niet stilstaat. Ik denk dat we daar echt heel scherp op moeten zijn, dat als we een gigantische woningbouwlocatie hebben waar de tram continu af en aan gaat rijden, als die het verkeer kruist dan heb je ofwel dat die tramlijn niet snel door kan rijden of je hebt dat het verkeer de hele tijd vaststaat. Maar als er mogelijkheden zijn om kruisingen te voorkomen, dan horen wij die graag, ook als die goedkoper zijn. Ik denk dat minder geld uitgeven of geld effectief uitgeven altijd handig is. We hopen op iets meer informatie van GS dan dat we nu in de statenbrief zien en zijn daarom vooral

benieuwd naar die vraag drie in het agenderingsverzoek, hoe worden we als PS meegenomen? Hoe zit dit proces tot het komen van-

Erwin Virginia: Houd u het kort, mevrouw. U krijgt een vervolgvraag, mijnheer Hossain.

Ronnie Hossain: Mag ik dan concluderen dat u eigenlijk vooral bedoelt dat er geen verkeersinfarct mag ontstaan? Dat het doel is, maar dat verder alle opties wel open liggen om binnen de middelen die we hebben wel te proberen die Merwedelijn echt te realiseren, en om dus met name dat het ongelijkvloers moet bij het Beneluxplein en bij de A12. Dat dat vooral de insteek is van de opmerking. Of zijn alle oplossingen die niet-

Erwin Virginia: Uw vraag is helder.

Ronnie Hossain: Ja, dank u.

Erwin Virginia: Mevrouw Flink.

Noortje Flink: Ik denk dat u kunt concluderen dat wij inderdaad willen dat er zo min mogelijk kruisingen zijn met verkeer, niet alleen om verkeersinfarcten te voorkomen, maar ook voor de veiligheid van een tram die gewoon heel regelmatig gaat rijden. En voorzitter, ik was eigenlijk ook al aan het eind van mijn betoog. Ik ben heel benieuwd naar de reflectie van de gedeputeerde hierop.

Erwin Virginia: Prima, hartelijk dank. Dan staat de Partij voor de Dieren als volgende op mijn lijstje en dat is mijnheer De Goederen. Gaat uw gang.

Wouter de Goederen: Dank u wel voorzitter. We willen eigenlijk ons vooral aansluiten bij het verhaal van de ChristenUnie en daarop nog wel even bij een klein punt inzoomen op het aspect van de klimaatimpact. Even wat cijfers. De doelstelling voor 2030 voor verkeer is dat we een reductie van vijfenvijftig procent op de klimaatimpact realiseren. En uit de huidige analyse van U Ned komt naar voren dat met de plannen die er nu liggen, een reductie van twintig procent in 2040 gerealiseerd gaan worden. En vandaar ook de vraag aan de gedeputeerde, hoe u denkt de doelstelling voor de klimaatreductie wel te halen? Dat was hem.

Erwin Virginia: Dank u wel. Dan, de volgende agenderende fractie is Volt. Mevrouw Blekxtoon.

Anneloes Blekxtoon: Dank voorzitter. Wij sluiten ons aan bij wat al eerder is gezegd door de agenderende partijen en delen hun zorgen. Daarnaast ook aandacht inderdaad voor pressie uitoefenen bij het rijk voor het toch halen van de klimaatdoelen. En dan nog een ander puntje, mijnheer Adriani heeft dit al eerder voorgesteld, namelijk om Groot Merwede Rijnenburg als een groot complex plan, dat met veel geld gemoeid gaat, juist bij de commissie ROW te bespreken, zodat we dit belangrijke onderwerp niet in verschillende commissies bespreken, maar juist integraal in ROW. Dus kunnen gedeputeerde die opnieuw de toezegging doen dat dit voortaan als een dossier wordt geagendeerd.

Erwin Virginia: Dank u wel. Ja. De vraag is of de vraag die u nu stelt gericht is aan gedeputeerde, want gedeputeerde gaan niet over de agendering in commissies. Dat zou misschien eerder een vraag zijn richting het presidium. Maar goed, we zullen kijken wat de gedeputeerde hierop kan antwoorden en dan wellicht dat die ook elders nog gesteld kan worden. Wilde u er nog iets op zeggen mevrouw Blekxtoon? Ik zag u, nee? Oké prima. Dan als-

Ja, mevrouw De Man, gaat uw gang.

Odile de Man: Volgens mij komt hier een antwoord op uit het presidium, want deze vraag is natuurlijk ook voorgelegd aan het presidium. Daar krijgt u een terugkoppeling van.

Erwin Virginia: Dank. Dan is uw vraag zo beantwoord. Mijnheer Breur, het leek alsof technische mankementen had, maar u bent in staat om het woord te voeren?

Jan Breur: De microfoon doet het.

Erwin Virginia: Prima, gaat uw gang.

Jan Breur: Maar zo te zien ben ik anoniem in beeld. Ik neem aan dat ik beroemd genoeg ben om herkend te worden door de buitenwacht. Eigenlijk kan ik in grote lijnen aansluiten bij het agenderingsverzoek. U kent de SP als een fractie die wel kritisch is op de Merwedelijn, we zijn niet overtuigd dat de Merwedelijn per se de beste optie is voor goed ov in Rijnenburg en omgeving, als je al in Rijnenburg zou willen bouwen, maar dat is ook weer een tweede discussie. Maar het punt waar wij nu zorgen over hebben, mede de lessen van de Amsterdamse Noord-Zuidlijn en dichterbij huis, de Uithoflijn in gedachte, is dat er nog geen, kijken hoe het geformuleerd staat, geen gezamenlijk voorkeursalternatief gevonden is dat technisch maakbaar is, binnen het huidige beschikbare budget past en voldoende doelbereik heeft en dat het ook nog maar zeer de vraag is of het rijk zijn deel bijdraagt. Dat maakt van die hele Merwedelijn wel een heel duur grapje voor ons, dus dat willen wij graag benadrukken bij deze agendering. Hoe kunnen wij zo goed mogelijk op de hoogte worden gehouden en onze rol pakken in de ontwikkelingen hierin?

Erwin Virginia: Dank u wel. Dan kijk ik nog even rond of er niet-agenderende fracties zijn die nog kort iets willen toevoegen? Ik zag GroenLinks, mijnheer Oude Wesselink, als enige. Gaat uw gang.

David Oude Wesselink: Dank u wel voorzitter. GroenLinks zou zich graag willen aansluiten bij de agenderende fracties ten aanzien van de vragen en daarbij ook in het bijzonder met de bijdrage van de Partij voor de Dieren. Wel wil GroenLinks nog benadrukken dat, in tegenstelling tot de PvdA, wij op dit moment wel uitgaan van een volledig ondergrondse verbinding, en niet alleen maar zoveel mogelijk ongelijkvloerse kruisingen. Wat ons betreft is een ondergrondse verbinding veel robuuster, dus bij storingen veel minder kans op vertraging en dergelijke, zeker in de rest van de regio, en ook veiliger en sneller. Daarnaast hebben ook de overige mobiliteitsvormen en ook de leefbaarheid, wanneer een metrolijn in gebruik is, daar veel minder last van. Dank u wel.

Erwin Virginia: Dank u wel. Dan kijk ik even naar het college. Mijnheer Van Schie, u kunt overgaan tot beantwoording.

André van Schie: Dank voorzitter en dank ook voor de reflecties van de staten. Ik moet zeggen dat wij toch wel terugkijken op een leefomgeving BO MIRT met gemengde gevoelens, want enerzijds hebben we goede afspraken kunnen maken en anderzijds liggen de ambities van de regio altijd hoger dan waar het rijk in wil en kan participeren. En betekent dat ook altijd een proces wat ook nooit stopt in het zoeken naar verantwoordelijkheden en middelen die daarbij horen. Ik heb u goed gehoord over de Merwedelijn. Er zijn natuurlijk allerlei meningen over in de staten en we gaan het daar dus ook goed met elkaar over hebben. Voor mij, en ik denk ook voor het college, is de Merwedelijn natuurlijk geen doel op zich, het is een middel om de woningbouwopgave en de bereikbaarheid van de stadsregio te verbeteren, of mogelijk te maken, want we weten gewoon dat als we een uitbreiding in Groot Merwede en Rijnenburg gaan doen met tienduizenden woningen, dat je er niet bent met alleen de fiets en de auto, dat je ook uitmuntend openbaar vervoer nodig hebt. In die hele discussie van wie betaalt op welk moment wat en wat beslissen we richting voorkeursalternatief, hebben we heel veel varianten te wegen en iedereen heeft daar zijn eigen voorkeuren bij. Voor ons als provincie geldt bijvoorbeeld dat het goed exploiteerbaar moet zijn, dus dat de kosten van de uitvoering uiteindelijk op termijn ook goed moeten zijn. Anderen vinden de ruimtelijke kwaliteit wel heel belangrijk. Het rijk vindt heel belangrijk dat we ervoor zorgen dat

de rijksinfrastructuur, de wegen, goed bereikbaar blijven en heeft ook weer een belang. En met al die belangen in wege zullen wij een voorkeursalternatief moeten ontwikkelen en daar wordt nu met een hele creatieve blik opnieuw naar gekeken. Dus ik kan ook nog niks zeggen over wat het dan wordt, want we weten het niet. Er werd ook terecht gerefereerd aan is het ook maakbaar of niet, bijvoorbeeld op de ov-terminal in Utrecht, dat weten we ook nog niet, dus daar zitten gewoon nog een heleboel onzekerheden in en tegelijkertijd willen we wel ook snel duidelijkheid geven, ook richting die ontwikkelingen die nu al gaande zijn. Dat is ook het belangrijkste wat ik kan zeggen over die budget vraag, is dat we gefaseerd nu ook moeten gaan werken in, zoals nu voorzien, drie fasen waarin we de Merwedelijn uiteindelijk tot stand brengen. De eerste fase waarin we natuurlijk de huidige Merwedekanaalzone ontsluiten, een tweede fase richting de A12 zone en Galecopperzoom, wat we nu Groot Merwede samen noemen en dan uiteindelijk op termijn ook Rijnenburg, wat natuurlijk ook een belangrijke schakel in het geheel is, maar ze zijn wel onlosmakelijk met elkaar verbonden. Daar gaan we u goed bij betrekken. En bovengronds, ondergronds, op en neer, de Efteling lijn, we weten het allemaal nog niet. Daar gaan onze deskundige ondersteuners nog goed op studeren en we gaan u daar ook uitgebreid bij betrekken en uiteindelijk gaat u ook daarover besluiten. Dus daar komt nog uitgebreid inspraak op.

Erwin Virginia: U krijgt een interruptie van mevrouw Kooij. Gaat uw gang.

Els Kooij: Dank u wel voorzitter. Een aanvullende vraag, die zit voor de ChristenUnie op u zegt gefaseerd, gefaseerd ook aan de fasering van de woningbouw, wat me heel verstandig lijkt, dat we niet in Rijnenburg beginnen en terug. Maar de vraag zit hem meer in, in hoeverre is die vijfhonderd miljoen vanuit het rijk ook al voor die fasering verantwoordelijk? Of kunnen we daar, ook als dat niet afkomt, wel de eerste fase al in?

André van Schie: Dank voorzitter. Dat is precies waar ik naartoe wilde redeneren voor de interruptie, want uiteindelijk hebben we natuurlijk nu gewoon een budget voor de eerste fase, kijken we nu wat we al kunnen doen en hebben we een propositie neergelegd voor het vervolg. We weten nog niet precies welk bedrag het rijk ook bereid is bij te leggen, we hebben wel zelf als gemeente en provincie gezegd, wij zijn bereid om opnieuw te investeren in de vervolgfase, maar daar zitten in het kader van de MIRT ook weer spelregels aan vast en die zijn eigenlijk soms al te rigide. Dus we hebben ook gevraagd aan het rijk denk nou mee over hoe we wel kunnen doorstuderen op die onderzoeken, ook als het budget nog niet vijfenzeventig of honderd procent is. Daar wordt dus ook op gestudeerd en daar gaan we ook over in gesprek met het rijk. Maar het is niet zo dat we niks keuren als die vijfhonderd miljoen niet komt. Het is wel zo dat we ons moeten voorbereiden op het feit dat de Merwedelijn niet stopt bij de Merwedekanaalzone, maar uiteindelijk door moet rijden, ook om een extra exploitabel geheel te krijgen.

Erwin Virginia: U heeft nog een interruptie van mijnheer Oude Wesselink.

David Oude Wesselink: Dank u wel voorzitter. Ik denk dat dit een technische politieke vraag is. Ik hoor de gedeputeerde net zeggen dat de spelregels rondom BO MIRT rigide zijn en wellicht te rigide voor dit proces. Ik ben benieuwd, ziet de gedeputeerde mogelijkheden, omdat dit misschien wel een van de grootste investeringsvraagstukken voor het komende decennium is voor onze provincie, dat dit uit het BO MIRT wordt geplaatst en als een bijzonder project wordt behandeld in samenwerking met onze regio en een ministerie? Zijn daar mogelijkheden voor?

André van Schie: Op dit moment niet.

Erwin Virginia: Oké, gaat u verder met de beantwoording.

André van Schie: Voorzitter, dan waren er ook vragen over klimaat, ook in relatie tot de opgaven die we natuurlijk hebben. Dus het moge duidelijk zijn dat, waar we het net over hadden, de Merwedelijn, het openbaar vervoer natuurlijk ook helpt om de klimaatdoelstellingen te realiseren en dat we daar ook op inzetten en blijven inzetten.

Er kwam ook de vraag, is het dan genoeg? We werken er natuurlijk hard aan en we hebben als provincie ook de klimaattafel voor duurzaamheid provinciaal georganiseerd, een aantal wethouders die ook natuurlijk eraan trekken om ervoor te zorgen dat we die klimaatdoelen gaan halen. Er zit natuurlijk heel veel sporen in, ik denk dat het goed is dat ik u daar op een later moment nog eens een keer over bijpraat, want daar komen ook goede initiatieven uit en gemeentes en provincies, rijk, werken daar goed in samen.

Erwin Virginia: U krijgt nog een interruptie van mijnheer De Goederen.

Wouter De Goederen: Dank u wel voorzitter. Ik was eigenlijk benieuwd, hoorde ik daar een toezegging van mijnheer Van Schie?

Erwin Virginia: Mijnheer Van Schie.

André van Schie: Ik zit even te denken, want dan gaat u natuurlijk ook vragen wanneer dan en zo. We zijn al wel van start, dus ik denk dat, ik kijk even ambtelijk, we in Q3 misschien een stukje verder zijn om dat ook te realiseren, dat we even iets van een tussenrapport over hoe we daar zijn ook aan u meedelen.

Erwin Virginia: Gaat u verder, waarvoor dank.

André van Schie: Voorzitter, in het kader daarvan zijn we natuurlijk ook bezig met de werkgeversaanpak. Er werd gevraagd hebben we nu maar een jaar financiering en is dat nou genoeg en wat gebeurt er nou als dat uitvalt? Maar we gaan er helemaal niet van uit dat dat uitvalt, want we hebben gewoon ambitie om met die aanpak door te gaan en we zien ook dat het steeds belangrijker wordt, gezien de grote onderhoudsopgave van de rijkswegen en het grote belang van communicatie voor reizigers. Het rijk ziet dat ook, alleen u weet met ons dat de budgetvraagstukken bij het rijk ook groot zijn. Dus we zetten erop in bij het komend BO MIRT een structurele afspraak of in elk geval een veeljarige afspraak te maken met het rijk, maar dit jaar waren ze daar nog niet toe in staat of bereid.

Erwin Virginia: U krijgt een interruptie van mijnheer De Hartog. Gaat uw gang.

Bren de Hartog: Dank u wel voorzitter. Ik hoor de gedeputeerde net zeggen we gaan er natuurlijk gewoon van uit dat het allemaal rondkomt, en dat klinkt voor mij heel erg als wishful thinking. Laten we vooral ook realistisch blijven en ook gewoon de case toch gaan uitrekenen en bedenken als het niet lukt, want dat is gewoon ook een mogelijkheid, zij het misschien wat minder graag. Dank u wel.

Erwin Virginia: Mijnheer Van Schie.

André van Schie: Voorzitter, die hele goed op weg aanpak, die is uiterst succesvol, dat wordt ook door alle betrokken partijen erkent en onderkent, dus ik ga echt niet speculeren over wat we zouden doen als we minder budget hebben. Dat is echt niet aan de orde. Rijk, provincie en gemeentepartners, ook uit het bedrijfsleven, zijn gecommitteerd aan dat programma en blijven dat.

Erwin Virginia: Ja, gaat u verder.

André van Schie: Even kijken, proces hebben we het al over gehad. Ik denk dat ik best wel veel al behandeld heb. Klimaataanpak heb ik gehad.

Erwin Virginia: Ik kan ook even checken in de zaal of er fracties zijn. Er zijn nog wel antwoorden door mijnheer Van Essen.

André van Schie: Als hij zijn vraag even beantwoordt, kijk ik even of ik nog wat gemist heb.

Erwin Virginia: Dan krijgt u nu eerst de beantwoording van mijnheer Van Essen. Gaat uw gang.

Huib van Essen: Dank voorzitter. Dat ging over een specifieke afspraak van het BO leefomgeving, over dat er één of enkele bijeenkomsten komen over de impasse voor energie-infrastructuur. We hebben namelijk hoogspanningsstations in relatie tot andere opgaven. Dat kwam eigenlijk voort, deze afspraak, uit iets wat wij gesignaleerd hebben in ons ruimtelijk voorstel en dat kwam eigenlijk wel voort uit de vele discussies rond Utrecht-Noord, relatie Hollandse Waterlinies bescherming en een locatiekeuze, wat best een ingewikkelde puzzel is. En we zien breder dat gewoon de ruimtelijke inpassing van hoogspanningsstations echt een vraagstuk is, waar we ook graag aan de ene kant de urgentie van zien, aan de andere kant ook soms met elkaar ook als overheden gezamenlijk zoeken hoe kunnen we dat versnellen en op een zorgvuldige manier doen. En deze sessies zijn daarop gericht, dus dat kan onder andere gaan over verschillende ruimtelijke belemmeringen, maar bijvoorbeeld ook over hoe zou je bijvoorbeeld bij een omgevingsfonds kunnen zorgen dat de inpassing wat verzacht wordt, om het zo te zeggen. Deze sessies moeten nog gepland worden, maar dat is een beetje de achtergrond van deze afspraak.

Erwin Virginia: Dank u. Dan kijk ik naar mijnheer Van Schie. Prima, dan kijk ik even rond. Zijn er fracties die zeggen er is een vraag van ons onbeantwoord gebleven? Ik zie geen handen omhoog gaan. Dan is hiermee de eerste termijn afgerond en kijk ik of er behoefte is aan een tweede termijn. Ja, mevrouw Flink, gaat uw gang.

Noortje Flink: Dank u wel voorzitter. Ik heb behoefte om het standpunt van de PvdA nog iets te verduidelijken. We hebben een gigantische woningbouwlocatie, de grootste van heel Nederland, en we leggen daar infrastructuur die we de komende honderd jaar zullen gaan benutten. Mijn standpunt, het standpunt van de PvdA, is eigenlijk laten we nu niet voor iets suboptimaals gaan voor die laatste paar honderd miljoen als we daar de komende honderd jaar blijven merken, de tram staat weer stil omdat er een ongeluk is gebeurd of er is weer een verkeersinfarct. Laten we nu de beste keuze maken. We zijn blij dat de gedeputeerde ook heeft aangegeven dat we nog uitgebreid daarover kunnen meepraten, over wat het voorkeursalternatief zal worden, maar ons standpunt als PvdA is, laten we dan ook wel de beste keuze maken om die infrastructuur nu gewoon in een keer even goed neer te leggen, dat we daar de komende eeuw van kunnen profiteren.

Erwin Virginia: Dank u wel. Zijn er fracties die of hierop willen reageren of een eigen tweede termijn? Ja, mijnheer Hossain, gaat uw gang.

Ronnie Hossain: Misschien nog even, aangezien we toch een beetje een principe wat we nog hebben, mijnheer de voorzitter, denken wij dat het vooral belangrijk is dat die ontsluiting er komt, want wat de VVD betreft is het grootste probleem op dit moment, is het woningtekort en moeten we ervoor zorgen dat we al die woningen in de Merwedekanaalzone, in de A12 zone en zeker ook in Rijnenburg, zo snel mogelijk gaan realiseren en goed ontsluiten. En is de beste oplossing de beste oplossing die ook daadwerkelijk uitgevoerd kan worden en mogelijk is, want we hebben natuurlijk ook te maken met een situatie waar er wel meer plekken in Nederland zijn die vragen om geld van het rijk voor de A++ plus oplossing. Wat ons betreft moet het een goede oplossing zijn die ook uitgevoerd kan worden, maakbaar is, maar ook betaalbaar is. Daar gaan wij ons ongetwijfeld samen met de PvdA hard voor inzetten. En als dat ondergronds wordt met een compacte knoop, hartstikke mooi. En als het ietsje minder wordt, nog steeds beter dan het alternatief, namelijk geen woningen. Dank u.

Erwin Virginia: Dank u wel. Dan zie ik geen handen meer omhoog. Dan is hierbij ook de tweede termijn afgerond en gaan we door naar het volgende agendapunt.

8. SB Uitkomsten nadere verkenning warmtenetten

Erwin Virginia: Dat is de statenbrief Uitkomsten nadere verkenning warmtenetten. Gedeputeerde Staten heeft deze statenbrief geagendeerd, tenminste, heeft het verzoek gedaan om deze te agenderen, dus daarmee ligt het

verzoek bij alle fracties die hier iets over willen zeggen, om die kans te benutten. Dus dan kijk ik even rond, zijn er fracties? Het is willekeurig, ik begin bij mevrouw De Man, die zag ik als eerste. Gaat uw gang.

Odile De Man: Dank u wel voorzitter. Allereerst hartelijk dank voor het fijne werkbezoek van vorige week. Dat gaf ontzettend veel inzicht in de situatie, ook voor mij. Ik was nog een beetje sceptisch. En als je de cijfers erop naslaat in de stukken dan zie je dat het eigenlijk dertig procent beter is om een warmtenet aan te leggen, dan netcongestie op te lossen in de wijk om warmtepompen neer te zetten. Maar al die positieve berichten, dat lukt nog niet helemaal in de media en volgens mij ook niet hier vanuit de Statenzaal naar de samenleving toe? In de krantenberichten zie je eigenlijk voornamelijk negatieve berichten van het lukt niet, het gaat niet, het is heel erg moeilijk, dus het is fijn dat we als provincie ook duidelijk uitdragen dat we hierachter staan. We hebben een beetje een imago probleem en ik denk dat er ook een groot verschil is tussen het beeld wat ons vorige week als Statenleden geschetst is tijdens de werksessie door hele enthousiaste bedrijven en samenwerkingsverbanden, die heel druk bezig zijn om dit in de achtergrond goed te regelen met elkaar, en dan vervolgens het voorbeeld van de mensen in de Bilt die door een aanwijsbesluit gewoon te horen hebben gekregen u gaat van het gas af, we weten eigenlijk niet zo goed wat het gaat kosten, we weten ook niet wanneer het gebeurt, we weten ook eigenlijk niet zo goed hoe we het gaan regelen, maar wilt u misschien meedoen nou? Die contradictie in dat we heel graag willen dat mensen aan de voorkant meedenken en dat we aan de achterkant heel erg duidelijk bezig zijn met het regelen, ik denk dat dat ook vooral heel erg ligt in de communicatie. Dus de oproep vanuit ons is, besteed daar heel erg veel aandacht aan. Er werd ons natuurlijk ook gevraagd om wat dingen mee te geven. Ik zie vooral de focus op de sociale huurwoningen, dat dat iets is wat misschien wel het meest kansrijk is, maar ook wel hetgeen wat, hoe moet ik het zeggen, het meest noodzakelijk is. En alle woningen die meedoen moeten verduurzamen naar label B en de vraag is in hoeverre we dan dat moeten stimuleren als je die wijk aanwijst. Dus dat is meer eigenlijk een vraag. En als we losgaan van het gas, in de zin van we koppelen de prijs van het warmtenet los van de gasprijs, halen we het dan nog om het haalbaar en betaalbaar te houden, zoals we in de energievisie hebben laten opnemen? Nog wat vragen. NetVerder, hebben we die echt nodig? Of kan het ook een andere partij zijn? Dat werd me nog niet helemaal duidelijk, want uiteindelijk als NetVerder natuurlijk wel instapt, dan komt er een bepaalde winstmarge misschien toch ook naar ze toe. En hoe zit dat dan in het kader van de aanbestedingen? En wat ik nogal interessant vond, hoe hou je nou tegen dat mensen dan toch een warmtepomp nemen in de tussentijd, wat ik heel begrijpelijk zou vinden. En hebben we daar nog over nagedacht? Dank u wel.

Erwin Virginia: Dank u wel. Volgens mij zag ik mijnheer Van der Linden ook een hand op steken. Voor een bijdrage, ja, gaat uw gang.

Jan-Hendrik van der Linden: Dank u wel. Ik had niet verwacht dat ik zo snel aan de beurt zou komen, maar dank. Ik kan aansluiten bij de lovende woorden over het werkbezoek van vorige week. Dank daarvoor. Het gaf veel vragen weg en het gaf een beter beeld bij de warmtenetten in de praktijk. Wij steunen inderdaad de gedachte om te zoeken naar een UWO, of een warmteservice of een warmtebedrijf, steunen wij. Wel hebben we nog de volgende aandachtspunten en vragen, want met het EBN en NetVerder, maar ook andere betrokken partijen, ontstaat het risico dat bijvoorbeeld de slagkracht vermindert en mogelijk uitvoeringsproblemen veroorzaakt. Ik ben benieuwd of de gedeputeerde dit beeld herkent of het liever zou ontkrachten, dat dat geen risico is. Daarnaast hoorden we vorige week over de oprichting, of ja de Gelderse variant, het GWIB. In Gelderland is de provincie, als minderheidsaandeel, kan een beslissende stem zijn. Ik vroeg me af of het in de Utrechtse variant een vergelijkbaar beeld is of dat dat nog moet komen uit de gesprekken die gaan volgen. Daarnaast heb ik nog een aantal punten voor de strategie die de provincie kiest. Want in de statenbrief gaat de provincie voor model zes, maar wij hebben hier nog wel wat vraagtekens bij, want is dit wel echt de meest efficiënte variant? En is dit echt een antwoord op de hulpvraag en behoeftes die de gemeente of andere initiatiefnemers nodig hebben? Persoonlijk denken wij dat model twee beter past, waarbij je een loket of een plek krijgt waar de expertise te vinden is, waarbij dan de UWO dat alleen levert en niet nog een expertiseteam vanuit het provinciehuis actief is, die namelijk ook mede gevoed

wordt vanuit de UWO. Daarnaast is er bij model twee minder middelen en ambtelijke capaciteit van de provincie benodigd. Ik verneem graag een reactie van de gedeputeerde hierop en ik zie een interruptie.

Erwin Virginia: Ja, mevrouw Matser, gaat uw gang.

Julia Matser: Dank u wel. Ik hoor mijnheer Van der Linden een pleidooi houden om alle kennis op een plek te centraliseren, namelijk in het Utrechts warmtebedrijf, en dan niet nog een apart kennisnet. Maar dan krijgen we volgens mij eigenlijk dat we partijen die een warmtenet willen gaan opzetten, gaan adviseren over hoe ze dat moeten doen. En dan vervolgens moet de UWO een besluit gaan maken met dezelfde mensen over of dat een goed plan is. Dus dan krijg je een beetje Wij van WC-eend effect, dus ik snap in de lijn van die redenering niet helemaal waarom hij die dingen in een organisatie zou willen brengen en niet los van elkaar zou willen koppelen.

Erwin Virginia: Mijnheer Van der Linden.

Jan-Hendrik van der Linden: Nou feitelijk, als je naar het plaatje kijkt zoals we die in de statenbrief hebben ontvangen, dan zien we ook dat de expertise ook vanuit de UWO komt en de expertise die wordt ook weer gevoed vanuit de UWO, dus dat blijf je sowieso houden. Dus dat helpt het en daarnaast voorkomt het ook, omdat je zeg maar alles vanuit een plek hebt, dus voor de warmtebedrijven die worden opgericht maar ook voor de gemeentes, komen bij hetzelfde loket uit. Dat zal dus ook voorkomen dat gemeentes, of sneller voorkomen dat gemeentes bijvoorbeeld zelf initiatieven of iets gaan proberen en zelf het wiel opnieuw gaan uitvinden. Ik hoop dat dit voldoende is.

Erwin Virginia: Gaat u verder met uw betoog.

Jan-Hendrik van der Linden: Ik verneem graag een reactie vanuit GS en dat was mijn bijdrage. Dank u wel.

Erwin Virginia: Dank u. Welke fractie kan ik als volgende-

Ik zie mevrouw Ghijsels. Gaat uw gang.

Dimf Ghijsels-Kerkhoff: Dank u wel voorzitter. Ik ben mijn aantekeningboek kwijt, dus ik ga het kort houden. We hebben veel technische vragen gesteld, veel antwoorden gelezen en gezien, dank daarvoor. Onze grootste zorg is, en daar zouden we graag een reactie van GS op hebben, is natuurlijk dat we met zijn allen heel graag willen, maar dat de praktijk toch een stuk weerbarstiger blijkt en dat het op basis van een aantal rapporten die ik hierover gelezen heb, met name voor de eindgebruiker, die is niet onbelangrijk in deze context, het allemaal veel te duur wordt. Dan lees ik uit de antwoorden toch dat het waarschijnlijk dan wel goed komt. Ik changeer een beetje, maar daar komt het dan toch op neer. En een belangrijk middel om te komen tot lagere prijzen zou dan moeten zijn standaardiseren. Een collega van ons is geweest naar het warmtebedrijf, of het locatiebezoek, vorige week en die zei ook tegen mij, er zijn zoveel verschillende initiatieven, waardoor iedere keer het wiel opnieuw wordt uitgevonden et cetera. Ik lees dus een technisch antwoord van optimalisering moet komen uit standaardisering en in de praktijk lezen we wat anders. Ik zou toch graag ook een reflectie van GS daarop willen en tegelijkertijd hoe hij toch de rapportage van onder andere TNO, Rabobank et cetera ziet en hoe realistisch het nou allemaal is en of plannen wel haalbaar zijn en verstandig zijn in dit tempo, op dit moment, gezien deze context, door te zetten. Dank u wel.

Erwin Virginia: Dank u wel. Welke fractie? Mevrouw Veen.

Lyke Veen: Voorzitter dank u wel. Allereerst wil ik me denk ik voornamelijk aansluiten bij de bijdrage van de VVD over communicatie. Ik denk dat dat iets is wat heel belangrijk is en daarin aanvullend wil ik ook wel zeggen, ik was ook mee op dat werkbezoek. Dat was trouwens heel interessant en ook dank voor de organisatie, aan de griffie en

het college voor het organiseren van dit interessante werkbezoek. Een van de dingen die daaruit bleken en eigenlijk ook bleek uit onze technische vragen, was dat eigenlijk de belasting op het net en de invloed van netcongestie op deze ontwikkeling is voor een warmtenet in principe beperkt, maar als we dat grootschaliger willen uitrollen, dan is er best wel een risico dat zeker huiseigenaren inmiddels al aan de warmtepomp zijn en dus geen interesse meer hebben in een warmtenet. Dus die communicatie is voor ons heel belangrijk en eigenlijk ook de snelheid daarin, om dus te voorkomen dat we wijken vol met warmtepompen krijgen, die ook nog eens heel belastend zijn voor het net, en dat we daarmee een elektrische oplossing die en goed is voor onze duurzame toekomst, eigenlijk onszelf daarmee in de vingers snijden door twee verschillende duurzame oplossingen te hebben, waarvan één een collectieve is en een individuele die heel erg veel druk legt op het net. Dus graag een reflectie van ook de gedeputeerde op hoe we hiermee omgaan en een stukje urgentie op de communicatie en het uitrollen hiervan is volgens mij wel op zijn plaats. Daar wilde ik het even bij laten.

Erwin Virginia: Dank u wel. Ik zag-

Ja, gaat uw gang.

Marlies Welschen-Van der Hoek: Dank u wel voorzitter. Het CDA is voorstander van een route waarin warmtenetten grotendeels in publieke handen komen. Daar zijn we het ook al over eens met meerdere partijen. We zijn ervan overtuigd dat het publiek aandeelhouderschap meer zeggenschap betekent over vitale energie-infrastructuur en daarmee ook een extra verzekering dat huishoudens goed beschermd worden. En gemeenten, zagen we ook tijdens het heel goed georganiseerde, qua logistiek en qua inhoud, goed georganiseerde werkbezoek, daar kwamen ook gemeenten aan het woord die ook aan de slag willen met die aanpak en daar ook geschikte wijken zoeken en hebben gevonden ook om zo'n warmtenet aan te leggen. Daarbij zou het ook mooi zijn, dat wil ik meegeven, ook als er gemeenten meeluisteren, dat de aanleg van een warmtenet ook onderdeel is van een bredere wijkaanpak, waarin ook naar de kwaliteit van de woningen, groen in de wijk en bijvoorbeeld speelvoorzieningen gekeken wordt. Maar hoe dan ook, de energietransitie krijgen we niet voor elkaar zonder de rol ook van die gemeente, de rol die zij spelen in de warmtetransitie. Maar dat vraagt ook veel van gemeenten, dat kwam ook duidelijk naar voren tijdens het werkbezoek. Daarnaast wordt deze tijd ook gekenmerkt door onzekerheden in de energiemarkt en in de stabiele markt ligt het voor de hand om privaat en bedrijf hun werk te laten doen, maar in een markt die in transitie is, ligt een stevige publieke rol voor de hand. Maar ook daarin hebben de private bedrijven een rol en een kreet die ik ook hoorde tijdens het werkbezoek was dat ze een duidelijk en eenduidig werkspoor voor uitvoerders en bouwers wensen. Als dat er is in Nederland, in het buitenland, bijvoorbeeld in Denemarken, is het een stuk goedkoper, daar is ook een eenduidiger werkspoor, als dat er is, dan zou dat veertig procent lagere kosten met zich mee kunnen brengen. Toen spitste mijn oren, want dat zou zich natuurlijk ook moeten vertalen in de betaalbaarheid, wat ook andere fracties hier aankaarten en die betaalbaarheid is ook een van de drie maatschappelijke waarden die zo belangrijk is bij dit onderwerp. Zo'n eenduidig werkspoor voor uitvoerders en bouwers is ook belangrijk zodat ook niet elke gemeente in elke wijk weer opnieuw het wiel moet uitvinden. Dus clustering van financiering, kennis en alles is cruciaal denk ik als zo'n warmtenet succesvol kan worden in de toekomst. Daar ben ik dus ook wel benieuwd naar GS, hoe pak je dat aan en hoe wordt er ook omgegaan met de opmerking die nu al vanuit bewoners komen die in een warmtenet zitten al? Die vinden het toch vaak ook nog duur, spreken van technische problemen, zeker in het begin en ook het feit dat ze met een monopolist te maken hebben. Dus ik ben wel benieuwd ook naar de reflectie van GS op die laatste drie punten, want de bewoners die moeten dat die warmte zou gaan afnemen. Dat zijn eigenlijk ook de belangrijkste factoren in dit proces. Tot zover.

Erwin Virginia: Dank u wel, mevrouw Welschen. Dan zie ik hier, bij de PvdA, mevrouw Van der Helm. Gaat uw gang.

Eva van der Helm: Dank u wel. Vanuit de PvdA staan we zeer positief tegenover de aanleg van warmtenetten. En ik was ook blij om de statenbrief te lezen, dat er voortvarend mee aan de slag is gegaan om een analyse uit te voeren. De plannen tot nu toe zien er oké uit. Wij willen wel voor het verdere proces een aantal aandachtspunten meegeven. Ze zijn ook al genoemd, maar de betaalbaarheid is natuurlijk het belangrijkste, want meedoen aan warmtenet moet voor iedere bewoner haalbaar zijn. Ten tweede vinden we het echt belangrijk dat die opwek ook daadwerkelijk duurzaam is en in de beantwoording van de technische vragen zag ik ook al wel positieve antwoorden daarop redelijk, maar daar blijven wij in ieder geval scherp op. Daarnaast moet wat ons betreft warmtegemeenschap een grotere rol krijgen in het geheel. Ik zag in het document daar niks over terug. In de antwoorden van de technische vragen van GroenLinks zag ik wel wat positieve geluiden, maar dat mag nog een stapje meer wat mij betreft, want ik zie nog niet echt terug hoe zij precies ondersteund gaan worden. Er zou bijvoorbeeld ook wat meer een analyse gedaan kunnen worden wat voor rol zij allemaal kunnen krijgen. En met name is dan belangrijk, hebben we gehoord tijdens praten met de staten, dat die zeggenschap heel belangrijk is en dat het goed geregeld is. Dat zijn mijn vragen, of zo'n analyse ook nog gedaan kan worden voor warmtegemeenschappen en hoe wij ook als provincie deze verder zouden kunnen ondersteunen, want dat lost meteen het probleem op wat hier eerder is benoemd, dat er genoeg mensen meedoen, dat ja zo positief gezien wordt door de mensen voor wie het is. Dan nog een andere vraag, want we hebben heel veel opties gezien, maar wat wij nog steeds niet helemaal snappen, is waarom er wordt gekozen voor allemaal verschillende lokale warmtebedrijven en niet voor een aantal regionale warmtebedrijven of zelfs een provinciale. Zou de gedeputeerde dat nog een keer kunnen toelichten? Dank u wel.

Erwin Virginia: Dank u wel. Welke-

Ja, ik zie mevrouw Rikkoert. Gaat uw gang.

Henriëtte Rikkoert: Bedankt voorzitter. Allereerst bedankt voor de brief die we hebben gekregen. Het is ook al veelvuldig benoemd, maar het werkbezoek in Veenendaal was erg informatief, dus bedankt voor het organiseren daarvan. Wij zijn voorstander van een Utrechtse warmte ondersteuningsbedrijf als onafhankelijke partner die kennis, kunde en capaciteit levert aan gemeenten. Dit om de warmtetransitie bij gemeenten van de grond te krijgen en zo voorkomen we ook dat iedereen zelf het wiel moet uitvinden. En dus ook de kennis en ervaring op een centrale plek bij elkaar gebracht wordt, zodat we gezamenlijk tot de beste toepassing komen. In het licht hiervan hebben wij wel dezelfde vraag als de SGP, want waarom zou model twee niet de voorkeur hebben ten opzichte van model zes? Dus daar hoor ik graag de reactie op van de gedeputeerde en daar komen we dan vast zo nog op terug. Verder zijn wij blij dat het energiebeheer Nederland een geldschietende rol wil spelen om de warmtenetten te gaan realiseren en wij zien hierin dus niet zozeer een rol voor de provincie.

Erwin Virginia: Dank u wel. Pardon. Mevrouw Matser.

Julia Matser: Dank u wel. Ook ik wil mijn dank uitspreken voor een helder stuk duidelijke beantwoording op technische vragen en de organisatie van een inspirerend werkbezoek. Het leuke vind ik aan politicus zijn, is dat we af en toe een kijkje in de toekomst krijgen en dat kregen we met dit werkbezoek door op bezoek te gaan bij dit prijswinnende initiatief en we daar achter de deuren mochten kijken en we mochten nog niet kijken in het zwembad, maar meer leren over warmtebuffers en hoe dat water dan wordt opgeslagen, waar koud en warm water onze huizen gaat koelen en verwarmen in de toekomst. Dat is heel erg leuk om te zien en daar meer voorstelling bij te hebben. Wat GroenLinks betreft zijn warmtenetten essentieel in de energietransitie en geven we graag als provincie gehoor aan de vraag van gemeenten om hen daarbij te ondersteunen. We kijken uit naar de brieven over verdere uitwerking daarvan en, net als VVD en D66, zijn we ook benieuwd hoe we gaan zorgen dat deze collectieve oplossing zo effectief mogelijk wordt en we tegengaan dat veel mensen een individuele warmtepomp aanschaffen. Afgelopen week werd ook ingesproken door Energie voor Utrecht over de warmte gemeenschappen en ik heb technische vragen gesteld over hoe energiecoöperaties en burgerinitiatieven worden

betrokken bij de warmtenetten. Ik zou graag nogmaals horen dat de intentie van de gedeputeerde is dat burgerinitiatieven inderdaad gebruik kunnen gaan maken van het kennisteam en van het Utrechts warmte ondersteuningsbedrijf. Daarnaast hoor ik graag of hij van plan is om de rol van burgerinitiatieven in de volgende brief explicieter mee te nemen, zodat duidelijker wordt wat hun rol precies wordt. Ook zou ik graag een reflectie horen op hoe we de warmtenetten financieel aantrekkelijk en eerlijk organiseren. Er is namelijk een mogelijkheid dat verschillende warmtenetten uiteindelijk gaan leiden tot verschillen in prijs. Is het mogelijk om daar solidariteit in te organiseren en welke rol kan de provincie of het Utrechts warmte ondersteuningsbedrijf daarin gaan spelen? Tot slot gaan mogelijk private bedrijven ook een rol spelen als minderheidsaandeelhouder in de warmtenetten en gezien warmte en koelte basisbehoeften zijn van onze inwoners, verwacht ik dat GS zal koersen op een UWO dat najaagt om een constructie te creëren zonder winstoogmerk. Dat geef ik dan ook graag mee aan GS in het proces waarin zij verdere besluiten moeten nemen over de strategie hiervoor. Dank u wel.

Erwin Virginia: Dank u wel. Partij voor de Dieren, gaat uw gang.

Mijnheer: Dank u wel voorzitter. Natuurlijk ook dank hier voor het organiseren van een leuke werksessie. Zeer informatief. Daarnaast een praktische vraag, wat meer procedureel. Ik ben eigenlijk vooral benieuwd wat de gedeputeerde gaat doen met de aandachtspunten die wij nu als Statenleden indienen, omdat er zo specifiek om gevraagd is, maar er niet een duidelijk vervolgplan bij mij helder is. Vervolgens de aandachtspunten, ik heb er drie. De eerste is klimaatneutraliteit van de warmtenetten. We hebben heel duidelijk vanuit landelijk en ook provinciaal de doelstelling om die warmtenetten in 2050 klimaatneutraal te hebben. Hoe ziet zo'n route eruit? Daar ben ik heel erg nieuwsgierig naar, vooral ook omdat we verschillende voorbeelden in het land zien waar een zogenoemd lock-in effect is, dus waar het warmtenet afhankelijk is van fossiel en ze er ook niet meer van af kunnen. Bijvoorbeeld, in Tilburg zitten ze vast aan een code centrale. De tweede, het benutten van de koppelkansen. We hoorden net de VVD noemen dat de huizen naar een B merk moeten wat betreft hoe goed ze geïsoleerd zijn. Hoeveel van die huizen die aangesloten moeten worden op het warmtenet zijn al goed geïsoleerd? En valt daar een twee vliegen in een klap slag te slaan? De derde is het sturen op lage aansluitkosten. Heel simpel, vanuit de nationale ombudsman wordt geadviseerd om daarop te sturen om het betaalbaar te houden voor onze inwoners en ik ben heel benieuwd naar hoe de gedeputeerde daarnaar kijkt. Bedankt.

Erwin Virginia: Dank u wel. Dat wij nog ooit eens van de Partij voor de Dieren twee vliegen in een klap zouden horen. Dat is opvallend, maar goed. Dank u. Welke fractie wil nog het woord voeren en heeft dat nog niet gedaan? Ik zie geen handen meer, dus alle fracties die het woord willen voeren hebben dat gedaan. Dan kijk ik even naar mijnheer Van Essen. Wilt u even schorsen of kunt-

Dan geef ik u het woord.

Huib van Essen: Dank voorzitter en dank ook voor de aandachtspunten die u heeft meegegeven, want dat was denk ik het primaire doel van vanmiddag, dat u ook ons op basis van wat we in deze bevindingen van de verkenning die we hebben gedaan, die we in deze brief met u hebben gedeeld, wat u mee wil geven voor het vervolg. We gaan die strategie verder uitwerken, we zullen daar ook aangeven hoe we de zaken die u vanmiddag meegeeft daar al of niet een plek in hebben gekregen. Dat wil ik bij deze ook toezeggen. Dan denk ik dat het goed is om een aantal zaken even langs te lopen. Nou allereerst, fijn dat u het werkbezoek als heel nuttig en plezierig hebt ervaren, heb ik persoonlijk zelf ook. Dat is waanzinnig mooi om te zien en vervult ons misschien ook met enige trots dat er in onze eigen provincie zo'n mooi publiek warmtebedrijf is, wat inderdaad, terecht werd het al gememoreerd, prijswinnend is, maar wat ook laat zien dat je ook all electric een collectieve oplossing kan maken die ook heel goed rekening houdt met netcongestie. Ik denk heel veel opgaven komen hier bij elkaar en het is mooi om te zien dat misschien de techniek waar we vandaag al heel veel behoefte aan hebben omdat we die morgen nodig gaan hebben, dat die daar ook deels al is en wordt toegepast. Dat is denk ik heel mooi om te zien. Een aantal zaken komen vanuit meerdere fracties terug. Ik ga niet alle onderwerpen langslopen, want een aantal,

nogmaals, die zullen ook in het vervolg een plek moeten krijgen. Maar u noemt, een aantal van u heeft het ook over communicatie richting inwoners en dat is natuurlijk ook, het is niet alleen een technische exercitie is ook een sociale exercitie, en dat is ook iets waar, als je het hebt over ondersteuning van gemeentes via UWO, via expertteam, waar we gemeentes ook nadrukkelijk bij kunnen ondersteunen. Dus dat is zeker een onderwerp, goed dat u dat agendeert. En dat expertteam, dat kan gemeenten daarbij ook zeker gaan helpen en misschien zelfs ook op kortere termijn. Een ander terecht punt wat u aanstipt is de betaalbaarheid en soms ook wel gekoppeld aan haalbaarheid van warmtenetten. Dat is natuurlijk best een uitdaging, dat is ook waarom het zo belangrijk is dat die Wet Collectieve Warmte er komt en ook dat VNG, gemeentes, IPO, provincies daar ook hartstochtelijk voor pleiten, want dat hebben we erg nodig. We hebben duidelijkheid nodig, we hebben kaders nodig die werken en we hebben uitvoeringskracht nodig. En daar gaat dit over, dit voorstel of deze verkenning en ook de strategie die we aan het ontwikkelen zijn, die zijn gericht op die uitvoeringskracht. Betaalbaarheid is daarbij een sleutel issue, want dat is natuurlijk nodig om mensen over de streep te krijgen om ook voor warmtenetten te kiezen. U wou, die uitvoeringskracht verbeteren is natuurlijk een belangrijk instrument inderdaad. Volgens mij was het de BBB die zei voorkomen dat iedere keer het wiel opnieuw wordt uitgevonden, daar is dit natuurlijk juist nadrukkelijk als antwoord op bedoeld. Dat is er inderdaad nu niet, maar dat is wel waarom we dat aan het verkennen zijn. Maar het rijk heeft daar ook een belangrijke rol in, bijvoorbeeld nu met meer garantstelling om te zorgen dat je de hoeveelheid eigen vermogen vermindert, maar ook maatregelen om te zorgen dat ook warmtenetten, en met name op de korte en middellange termijn, concurrerend zijn bijvoorbeeld ten opzichte van gas. Daar wordt ook in het ministerie echt nadrukkelijk naar gekeken, want dat is een vraagstuk wat natuurlijk uiteraard niet alleen in de provincie Utrecht speelt maar wat gewoon breder speelt. Dus terecht punt en dat is ook iets waar we dus vanuit hier iets aan kunnen doen, maar waar we het rijk ook hard bij nodig hebben. En dat vraagt ook het benutten van expertise, wat volgens mij ook een van de vragen van de fracties was. Zo'n partij als NetVerder, waarom is die nou belangrijk om erbij te betrekken? Ik geloof dat het de SGP was. Kijk, dat is natuurlijk wel een-

Het was een andere fractie maar goed, dat was een andere, VVD vroeg dat. Is natuurlijk een hele logische partij, want ze zijn een netbeheerder en het is wel een partij die het klappen van de zweep van het beheren van nettegoed kent, en dat is natuurlijk wel expertise die hier gewoon heel belangrijk bij is. Dus dat is waarom we dat ook als een logische partij zien. Er zijn inderdaad verschillende modellen geschetst. Ik hoor een aantal partijen, ook de SGP, die zegt, zou je nou ook nog een model twee kunnen overwegen? We zullen dat in vervolg ook uitwerken, waarom we op een bepaald model uitkomen. Er zijn twee belangrijke verschillen tussen twee en zes, de ene is dat je die exploitatie, de vraag is hoe dicht wil je daar als provincie op zitten? En ook vanuit de risico's kan het best wel aantrekkelijk zijn om een deel daarvan toch iets meer bij die NetVerder, EBN-achtige bedrijven daar neer te leggen, en een andere overweging is zo'n expertteam. Wij denken wel dat, juist door dat op korte termijn in de benen te helpen, ook misschien iets sneller kan acteren. Ook waar die behoefte er al nu is bij een aantal gemeentes, die zeggen wij zijn er nu mee bezig, wij zoeken nu eigenlijk, wij willen niet een jaar wachten, snelheid geboden. Het is ook wel een onderwerp waar er gewoon heel veel verschillende snelheden zijn en dat zou een reden kunnen zijn om toch voor een model zes te gaan. Maar ik heb uw vragen goed gehoord, wij zullen dat ook goed tegen elkaar af moeten wegen, maar dat is de reden dat wij toch iets meer neigen naar model zes dan model een. Tegelijk inderdaad, als je te veel partijen natuurlijk in zo'n UWO daar onderdeel van uitmaakt, kan het heel ingewikkeld worden. Dat is ook waarom we denken drie is wel een beetje vergelijkbaar met het Gelderse model. Je kan toch een soort, of je het een golden share noemt weet ik niet, maar dat je in ieder geval als klein aandeelhouder wel precies beslissende stem hebt en dat is iets wat ook voor de andere partijen best aantrekkelijk kan zijn, omdat je daarmee toch een zekere mate van evenwicht creëert. We kijken daar nadrukkelijk naar het Gelderse model. Het heeft er best veel gelijkenissen mee, waar we nu eigenlijk mee komen, maar we hebben niet een dergelijke fonds. Als het Gelderland is, dan is EBN daar een logisch partij voor die daarin kan stappen.

Erwin Virginia: Een interruptie van mijnheer Van der Linden. Gaat uw gang.

Jan-Hendrik van der Linden: Dank u wel voorzitter. Misschien enigszins laat, maar het ging nog even over het vorige punt, over het expertteam loskoppelen van de UWO. De gedeputeerde gaf daar als reden, dan kunnen we alvast eerder beginnen met de gemeentes te helpen. Is het dan misschien niet een optie om, stel we zouden daarvoor kiezen, dat we dan het expertteam als basis van de UWO, dat hij daarna wordt opgenomen in de UWO, dat we wel uiteindelijk een plek krijgen waar de expertise vandaan komt. Dat spaart denk ik ook voor de provincie de middelen en capaciteit.

Erwin Virginia: Mijnheer Van Essen.

Huib van Essen: Ja, het is denk ik een interessante gedachte. Er zijn natuurlijk verschillende partijen die hier ondersteund worden. Het gaat uiteindelijk om het ontwikkelen van warmtenetten en het gaat ook om het ondersteunen van gemeentes daarbij. Ik denk dat we niet moeten proberen vandaag hier het finale antwoord op te vinden, het is niet voor niks dat we dit jaar ook nemen om dit verder uit te werken. Maar eigenlijk u zegt zo'n knip, misschien ook het risico op een soort versnippering van kennis, is dat verstandig? Ik neem die vraag op die manier mee. Gaan we dat nu vandaag ook niet nader oordeel over geven, maar ik vind het een terechte vraag, dus laten we die op die manier daarbij betrekken. Een laatste punt wat ik een aantal fracties hoor zeggen, of het een-na-laatste punt, is dat u zegt die warmtepompen, die dreigen nu soms als paddenstoelen uit de grond te schieten en dat is hartstikke mooi, maar het nadeel is dat je misschien een soort lock-in komt, omdat je dan op plekken al heel veel warmtepompen hebt en die warmtenetten steeds minder rendabel worden. Dat is een van de redenen dat het snel tot besluitvorming komen over die Wet Collectieve Warmte zo belangrijk is, het ministerie daar ook toe aanroepen en ook dus de uitvoeringskracht snel een been bijtrekken. Want eigenlijk zou je natuurlijk ook willen, dat ik heb ook gemeentebestuurders wel eens horen zeggen, best wel ergens wat inconsistent voelt, dat je warmtepompen gaat subsidiëren in wijken waarvan de gemeente zegt hier komt een warmtenet. Dat is ook een vraagstuk wat breder speelt dat wij niet als provincie zou kunnen oplossen. Maar het is volgens mij terecht dat u daar aandacht voor vraagt en ik zie het zelf vooral als een aanmoediging om voortvarend met de ontwikkeling van het UWO aan de slag te gaan. Dan was er nog de vraag over warmtegemeenschappen, of we daar kunnen toezeggen dat we dat in het vervolg de ondersteuning daarvan en ook in de volgende statenbrief, dat we er wat meer aandacht voor hebben. Dat kunnen we zeker doen. In welke vorm, dat is natuurlijk iets van een uitwerking, maar dat zullen we zeker meenemen. Dan was er nog een vraag, dat is waarom we ook kiezen voor verschillende warmtebedrijven, niet bijvoorbeeld een provinciaal bedrijf of een regionaal bedrijf die dat dan in al die gemeentes gaat doen. Het is dan ook prima aan de gemeente om voor een lokaal warmtebedrijf uiteindelijk te kiezen. En ik we verwachten dat er ook wat regionale warmtebedrijven gaan ontstaan, maar het is ook wel even op welke stoel gaan we zitten? Dus dat is ook wel iets wat in het gesprek met gemeentes verder uitgekristalliseerd moet worden. Onze verwachting is dat er best veel gemeentes een lokaal bedrijf willen oprichten, maar dan wel daar ook gebruik kunnen maken van een provinciaal bedrijf. Dus dat is op dit moment wel de gedachte. Ook dit is een terecht aandachtspunt om dit jaar verder mee te nemen. Tot slot, kunnen ook private bedrijven minder aandeel krijgen in zo'n warmtebedrijf? Zeker, want het kan natuurlijk ook heel interessant zijn, die kennis en ervaring wordt gedeeld en benut en de klimaatneutraliteit ziet nou die route uit om warmtenetten klimaatneutraal te krijgen. Volgens mij Partij voor de Dieren stelde die vraag. Dat is natuurlijk uiteindelijk wel waar het geheel op gericht is. We hebben natuurlijk niet, als bijvoorbeeld sommige andere provincies, heel veel warmte clusters, sorry, industrieclusters die nu op fossiel draaien, maar allemaal restwarmte. Dat hebben wij weinig. Dus je krijgt toch sneller warmtenetten die door wat duurzamere bronnen gevoed kunnen worden, maar het is zeker een aandachtspunt, dus terecht dat u daar ook aandacht voor vraagt. Ik denk dat ik daarmee misschien enigszins diagonaal door de belangrijkste opmerkingen ben gegaan. En er is meegeschreven, dus ook de andere punten zullen we gewoon betrekken bij de verdere uitwerking van de strategie. Dank voor hetgeen dat u heeft meegegeven vandaag.

Erwin Virginia: Dank u. Ik kijk even rond of er essentiële zaken nu beantwoord nog moeten worden. Ik zie geen handen omhooggaan. Dan sluiten we de eerste termijn en kijk ik even rond of er fracties zijn die behoefte hebben

aan een tweede termijn over dit onderwerp. Daar zie ik zo snel ook geen handen voor omhoog gaan en dan kunnen we dit agendapunt afronden.

9. Memorandum Bericht Defensie: Geen ruimte voor windturbines op Vlasakkers en Leusderheide

Erwin Virginia: En gaan we door naar agendapunt negen, het Memorandum Bericht Defensie: Geen ruimte voor windturbines op Vlasakkers en Leusderheide. Dit is geagendeerd door een aantal fracties en ik loop ze gewoon langs in eerste termijn in de volgorde die ik hier heb staan en daarna de fracties die niet geagendeerd hebben, kijken of die nog iets willen toevoegen. En als eerste staat bij mij op de lijst de ChristenUnie. Mevrouw Rikkoert, gaat uw gang.

Henriëtte Rikkoert: Bedankt voorzitter. Het ministerie van Defensie heeft besloten toch geen windturbines toe te staan op het terrein van de Leusderheide en Vlasakkers. Dit is naar wij begrijpen een beslissing geweest van Defensie zelf, een zelfstandig besluit. Als de gebieden langs de A28 wegvallen, zijn de belangrijkste gebieden voor duurzame opwek in deze regio niet meer beschikbaar. Defensie lijkt hierin compleet zijn eigen weg te gaan als een olifant in een porseleinkast. Er lijkt geen transparante inhoudelijke onderbouwing te liggen. Er is slechts aangegeven dat er geen enkel effect mag zijn van de windturbines op het terrein, zonder dat hierbij gekeken is naar de mogelijkheden voor mitigatie of het combineren van opgaven. De manier waarop deze keuze tot stand is gekomen staat op gespannen voet met de bestuursovereenkomst die eerder dit jaar is gesloten, de innames A tot Z samenwerking. We hebben een aantal vragen toegestuurd, die zal ik even voor de volledigheid nog herhalen. In welke mate zorgt dit besluit voor vertraging en hoe kansrijk is het halen van het RES-doel voor deze regio nog? En hoe verhoudt dit besluit zich tot de passage uit de vastgestelde BOL en BO MIRT verslagen, en dan met name onder het kopje Nationaal Programma Ruimte voor Defensie, waarin staat dat de interbestuurlijke afstemming goed wordt geborgd en de ruimtelijke opgaven zo veel mogelijk worden gecombineerd? En de vraag tot slot is wel als Defensie eenzijdige keuzes maakt, kunnen dan lokale overheden op hun beurt ook forse barrières opwerpen tegen de ambitieuze plannen van Defensie in de toekomst? En verder zullen wij in de commissie ROW de complexe besluitvorming en de gebiedsontwikkeling van A tot Z nog agenderen.

Erwin Virginia: Dank u wel. Ik wijs u erop dat u in uw laatste minuut van spreektijd zit, ook voor de volgende agendering die u ook heeft gedaan. Als tweede staat de BBB op de lijst, Mevrouw Ghijsels.

Dimf Ghijsels-Kerkhoff: Dank u wel voorzitter. Ik sluit me aan bij hetgeen wat al gezegd is. Aanvullend, we zitten met een kleine provincie waar we echt moeten vechten om de ruimte. Nou komt de Defensie met een stelling in deze context en ik lees, overigens uit antwoord bij ROW, dat het kan impliceren dat wij naar alternatieve locaties voor de RES op zoek moeten, al dan niet via projectbesluit. En ik zou GS, aanvullend op de vragen die al gesteld zijn, willen vragen of GS bereid is, gedeputeerde, om in ieder geval te verzoeken aan Defensie of daar niet een alternatieve locatie voor te vinden is. Immers, wij moeten al vechten om de ruimte. Defensie doet dat op een niet echt een charmante manier. Dan zouden ze dat verzoek best in ieder geval kunnen terugleggen. Dat is aanvullend.

Erwin Virginia: Dank u wel. Als volgende fractie staat GroenLinks op de lijst. Mevrouw Matser.

Julia Matser: Dank u wel. Voorzitter, ik zou graag ondersteuning uitspreken voor de woorden uit de memo, want ook wij betreuren de wijze waarop dit besluit tot stand is gekomen. Defensie opereert eenzijdig, inflexibel en toont op deze manier geen begrip voor de klimaatcrisis. En dat terwijl Tom Middendorp, de oud-commandant der strijdkrachten, in 2016 al waarschuwde voor de consequenties van de klimaatcrisis. Defensie zou een recht doen aan zijn oproep 'Think big, act small, start somewhere' door dit besluit te heroverwegen en te zoeken naar hoe Defensie in Utrecht wel kan bijdragen aan duurzame energie opwek. Tot die tijd rest mij om hier mijn diepe teleurstelling over uit te spreken. Dank u wel.

Erwin Virginia: Dank u wel. Dan de Partij van de Arbeid.

Eva van der Helm: Dank u wel voorzitter. Geschokt hebben wij kennisgenomen van het besluit van het ministerie van Defensie om geen windturbines te plaatsen. Dit levert flinke vertraging op, terwijl de tijd naar 2030, ik heb opgeschreven langzaam, maar eigenlijk vrij snel wegtikt. En dat terwijl we net hebben gelezen dat 2024 voor het eerst die anderhalve graad opwarming al is gemeten. Dit besluit ontwricht de hele restprocedure van de regio Amersfoort, omdat de helft wegvalt en de gemeentes daarom opnieuw om tafel moeten. Dit besluit verstoort ook nog eens de relatie binnen de van A tot Z samenwerking en het past ook niet helemaal binnen de afspraken van het OER A28 project denk ik. De druk op de provincie is ontzettend groot en daarom is die samenwerkingsovereenkomst natuurlijk afgesproken en hierin hebben partijen ook afgesproken om die ruimte te benutten, omdat het inderdaad, we hebben maar weinig land en veel ruimte nodig. De staatssecretaris heeft nu eenzijdig en zonder transparante onderbouwing dit besluit genomen, wat de samenwerking onder druk zet. En daarom zijn wij ook van plan het mee te agenderen in de commissie ROW en kondig ik hier vast aan dat we ook daar waarschijnlijk een motie gaan aankondigen. Daar laat ik het bij.

Erwin Virginia: Dank u wel. Een ogenblikje hoor, ik heb u gezien mevrouw De Man. Ik wil u erop wijzen dat ook u in de laatste minuut van uw spreektijd zit en nog een agendering heeft staan. Het is mij niet helemaal duidelijk, u kondigt nu wel of niet een motie aan? Want bij agenderende zaken moet de motie ook in de commissie eerst behandeld worden. Maar dat is mij niet helemaal duidelijk, of u dat hier aan het doen bent, maar dat horen we straks in het tweede termijn. Mevrouw De Man, gaat uw gang.

Odile De Man: Dat was ook mijn vraag, voorzitter, aan de PvdA, wat kunnen we dan verwachten? Wat is dan de inhoud ervan?

Erwin Virginia: Wilt u daarop reageren? Overleg, ja gaat uw gang.

Eva van der Helm: Er is een ander stuk wat hier ook aan raakt en dat gaan we ook agenderen in ROW. Daar kondigen we die motie bij aan, dus ik kondig hem nu nog niet aan.

Erwin Virginia: Prima. Dus de motie komt in ROW, weet dan als u iets agendeert, dat de motie ook apart geagendeerd moet worden als het geen statenvoorstel is. Dank u. Dan heb ik Partij voor de Dieren, wie kan ik het woord geven? Mijnheer Travaille.

Anjo Travaille: Dank u. Andere partijen hebben het al geschetst, Defensie gaat zijn gang en heeft eigenlijk lak aan andere overheden. Fijn dat dit onderwerp door diverse fracties is geagendeerd, maar eerlijk gezegd had de gedeputeerde dat misschien zelf moeten doen, gezien de gevoeligheid van dit onderwerp. Het gedrag van Defensie is helaas niet alleen bij windenergie het geval, ook de beschermde wolven die in het voorjaar in het nieuws kwamen, die zijn verjaagd door Defensie vanaf de Leusderheide. En bij Amersfoort, Kolonel H.L. van Royenweg, is vorige maand een enorm stuk bos gekapt door Defensie, zelfs zonder daarvan de provincie op de hoogte te brengen. Gelukkig waren er een hoop burgers die daarvoor melding deden bij ons. Dit gedrag, moeilijk om daarmee samen te werken, daarom een aantal wat stringenter vragen. Kunnen wij Defensie met een Woo-verzoek vragen waarom zij deze overwegingen hebben gemaakt zoals ze die hebben gemaakt? Kunnen we Defensie aanspreken op onbehoorlijk bestuur? En kunnen we de tweehonderd gigawatt Hertz opgave bij het rijk, sorry, tweehonderd gigawattuur opgaven bij het rijk terugleggen, omdat het rijk de voortgang in deze fase onmogelijk heeft gemaakt? Dank u wel.

Erwin Virginia: Dank u. Uw eerste vraag, wellicht bedoelt u iets anders, maar kunnen we met een Woo-verzoek-

Het staat iedere Nederlander vrij om een Woo-verzoek in te dienen, dus dat hoeft niet via GS. Of is uw vraag, wil GS dat doen? Want-

Anjo Travaille: GS heeft in de brief aangegeven dat ze verrast zijn met de mededeling, maar ook verrast zijn dat er geen enkele onderbouwing bij is, in een fase waarin na twee jaar samenwerking Defensie eenzijdig ineens zegt we doen niet meer mee. Dus ik zou het niet raar vinden als ook GS zich beraadt op welke manier kunnen wij toch achterhalen wat de overwegingen zijn geweest.

Erwin Virginia: Oké. Dan is dat een toelichting op uw vraag, die anders niet voor GS bedoeld was. Dank. Ik heb Volt, mijnheer Van Lunteren, als volgende. Gaat uw gang.

Luuk van Lunteren: Dank u wel voorzitter. Ook wij hebben met enige verbazing kennisgenomen van het eenzijdige besluit van Defensie om niet langer windturbines te willen bouwen langs de A28. De andere agenderende partijen hebben al eloquent uiteengezet waarom dit naar ons idee een enigszins bestuurlijk curieuze gang van zaken is. Volt is vooral bezorgd over de implicaties die dat besluit heeft op het behalen van het RES-doel. Hoe verandert het wegvallen van deze windmolens de overwegingen van de gedeputeerde ten aanzien van het nemen van projectbesluiten in deze RES-regio? Welke andere acties en maatregelen overweegt de gedeputeerde? Wat gaat de gedeputeerde doen met het nemen van projectbesluiten, die volgens mij maximaal maar nul komma een gigawattuur kunnen bijdragen, alsnog het RES-doel niet gehaald gaat kunnen worden? Volt blijft onverminderd voorstander van windturbines, graag horen we dus van de gedeputeerde wat zijn plan van aanpak is. Ook om te zorgen dat de zon wind balans niet verder uit balans raakt. Tot slot, gezien ook de huidige spanningen in de wereld, zouden wij het bovendien wenselijk vinden als Defensie de kans krijgt om te oefenen met oorlogsvoering in een gebied met windturbines. Dank u wel voorzitter.

Erwin Virginia: Dank u. En als laatste agenderende fractie heb ik de SP, mijnheer Breur.

Jan Breur: Voorzitter, er is al zoveel gezegd, ik heb daar niets aan toe te voegen.

Erwin Virginia: Dank u wel. Dan, is het een interruptie of heeft u-

Nee prima, want dat was mijn volgende inventarisatie. Mevrouw Veen, zijn er nog andere fracties die ook nog wat toe willen voegen die nog niet aan het woord geweest zijn? Ja, dan ga ik eerst naar mevrouw Veen en daarna mevrouw Hoek. Mevrouw Veen, gaat uw gang.

Lyke Veen: Voorzitter dank u wel. D66 worstelt met dit debat. Wij betreuren ook de wijze waarop dit besluit tot stand is gekomen en willen net als alle andere partijen hier in dit huis de energiedoelen halen. We betreuren ook dat er niet gehandeld is naar de afspraken die zijn gemaakt in van A tot Z. Maar we leven in een wereld die vraagt dat we ook nadenken over vrede en veiligheid. En die twee doelen die bijten elkaar hier. Het uitdelen van een zwartepiet aan Defensie en het zinspelen van andere partijen om als reactie op deze actie van Defensie andere ontwikkelingen te dwarsbomen, vind ik naast een klein beetje kinderachtig ook niet zo slim, gezien de geopolitieke spanningen in de wereld. Desalniettemin voelen wij wel heel veel voor een stevig gesprek met Defensie over bestuurlijke verhoudingen en samenwerking. En eerlijk is eerlijk, als ik het een kinderachtig noem, dan het ander ook. Het is ook niet zo niet zo volwassen van Defensie om zonder tekst en uitleg natuurlijk zomaar de stekker uit gesprekken te trekken. Dus voorzitter, wat ons betreft is de oproep aan de gedeputeerde om vrede te sluiten op het schoolplein. Dank u wel.

Erwin Virginia: Dank u wel en dan mevrouw Hoek.

Mieke Hoek: Dank voorzitter.

Erwin Virginia: Sorry, was het een interruptie of heeft u nog een bijdrage straks? Sorry mevrouw Hoek, er komt eerst nog een interruptie van mijnheer De Hartog. Gaat uw gang.

Bren de Hartog: Dank u wel voorzitter. Ik moet helaas weer even iets rechtzetten. Helaas gaat het ook een beetje richting schoolplein niveau. Maar het is niet zo dat alle partijen voor de energietransitie zijn, terwijl dat herhaaldelijk wordt gezegd. Dus ik wou het even corrigeren. En wat Forum voor Democratie betreft komen er inderdaad geen windturbines. Wat is belangrijker, het kunnen verdedigen van ons land of het halen van de RES-doelen? Ik geef u de overweging mee. Dank u wel.

Erwin Virginia: Dank u wel. Wilt u daarop reageren mevrouw Veen? Gaat uw gang.

Lyke Veen: Ik wil mijn diepe excuses aanbieden natuurlijk. In de snelheid van mijn woorden zei ik alle partijen en ik zou natuurlijk geen recht doen aan ons democratisch huis als ik dat zo klakkeloos zou zeggen, dus waarvoor mijn excuses. Gelukkig wel de meerderheid, dank u wel.

Erwin Virginia: Dank u wel. Mevrouw Rikkoert had een eerdere interruptie. Mag dat? Ja? Eerst mevrouw Rikkoert.

Henriëtte Rikkoert: Bedankt voorzitter. Dat was eigenlijk inderdaad een interruptie op mevrouw Veen, want ik heb wel de indruk dat hier een onterechte implicatie wordt gemaakt dat met het agenderen van dit memo, dat we daarmee geen ruimte willen geven aan Defensie. Wij zien ook de meerwaarde van Defensie en we vinden het ook belangrijk dat zij de ruimte krijgen, maar op deze manier een afspraak onttrekken, dat vroeg wat ons betreft meer woorden.

Erwin Virginia: Dank u. Ik geef naar mijnheer Travaille en dan, mevrouw Veen, mocht u nog willen reageren. Mijnheer Travaille.

Anjo Travaille: Dank u. Mijn interruptie zou zijn in het verlengde hiervan. Ik denk dat er misschien geen enkele partij hier tegen is, tegen Defensie van Nederland, dus hier wordt een beetje een onterechte tegenstelling gecreëerd. Alsof je of voor Defensie bent, of voor de RES-doelen. Dat is natuurlijk helemaal niet waar. De agendering hier vindt plaats omdat Defensie op een hele onbehoorlijke manier samenwerkt met de provincie, niet omdat Defensie doet wat Defensie moet doen, namelijk het land verdedigen.

Erwin Virginia: Dank u wel. Mevrouw Veen, wilt u hier nog op deze twee interrupties reageren? Sorry u krijgt nog van mevrouw Ghijsels, nog een interruptie. Dan wachten we nog even. Gaat uw gang.

Dimf Ghijsels-Kerkhoff: Er wordt hier uitgegaan inderdaad dat er geen enkele communicatie heeft plaatsgevonden over deze hele issue tussen Defensie en gedeputeerde. Dat zou ik ook graag bevestigd of niet willen zien, want er wordt nu wel heel stellig overgebracht, terwijl ik daar twijfels over heb, temeer wij over onze vraag vooraf gesound hebben bij de staatssecretaris. Dank u wel.

Erwin Virginia: Dank u wel. Deze vraag is dan straks voor de gedeputeerde. En mevrouw Veen tot slot nog.

Lyke Veen: Voorzitter, zoals ik in mijn betoog ook al aangaf, betreur ik ook de manier waarop Defensie gehandeld heeft hierin. Ik denk alleen dat we dat handelen van Defensie in het plaatje van iets groters moeten zien dan onze eigen energieopgave, en dat die elkaar doorkruisen is te betreuren en is jammer en dat is buitengewoon vervelend, maar het gaat hier over iets groter dan de energieopgave van de provincie Utrecht, als u het mij vraagt. Dat is wat ik hier heb proberen duidelijk te maken.

Erwin Virginia: Dank u wel. Mevrouw Ghijsels wil toch nog iets zeggen.

Dimf Ghijsels-Kerkhoff: Ja, korte vraag aan mevrouw Veen. Wij stellen voor om aan Defensie te vragen of zij willen helpen met de RES-doelen van de provincie Utrecht, al dan niet op een alternatieve plek. Hoe ziet u dat? Dan is het een oplossing een en een is drie.

Erwin Virginia: Mevrouw Veen.

Lyke Veen: Dank u wel voor uw vraag. Ik vind het wel een charmante oplossing die u hier aandraagt. Ik denk wel dat de prioriteit van de gedeputeerde zou moeten liggen bij een goede relatie met Defensie weer terug opbouwen na wat hier gebeurd is. Wellicht kan dit het onderwerp zijn van het gesprek, maar ik laat dat over aan de beoordeling van de gedeputeerde, of daar ruimte voor is in die gesprekken.

Erwin Virginia: Dank u wel. Volgens mij gaan we nu over naar mevrouw-

Of had u nog een interruptie? Mevrouw Hoek? Nee, anders bent u aan de beurt voor uw bijdrage.

Mieke Hoek: Oké, dank u wel voorzitter. De vraag van 50PLUS is aan de gedeputeerde, wat is er aan de voorkant besproken met Defensie om tot een overeenkomst te komen om daar wel windmolens te plaatsen? Dat is niet direct terug te vinden en 50PLUS vindt ook dat het niet nu vanzelfsprekend moet zijn dat als de planning van waar dan de windmolens in het gebied van defensie geplaatst zouden worden, dat die zomaar dus nu geplaatst gaan worden in gebieden waar eigenlijk gewoon bijvoorbeeld een beschermd gebied is, bijvoorbeeld het gebied van de Hollandse Waterlinies. Zo van we moeten ze toch ergens kwijt. Dat is wel een hele gemakkelijke oplossing en daar is 50PLUS op tegen. Dank u wel. Dus wel in gesprek gaan met Defensie zoals dat is gegaan, maar wat is er aan de voorkant gebeurd? En niet hierdoor dus een ander gebied ermee opzadelen, van dan plaatsen we ze daar wel. Dank u wel voorzitter.

Erwin Virginia: Dank u wel. Ja, dan zie ik mijnheer Van der Linden.

Jan-Hendrik van der Linden: Dank u wel voorzitter. Mijn vraag zit in het verlengde van die van mevrouw Hoek, in memo lezen dat het echt plotseling kwam. Maar is er echt nooit een gesprek geweest over dat het een mogelijkheid zou kunnen zijn? Zou de gedeputeerde daar even iets meer inzicht over kunnen geven? En verder wil ik complimenten uitspreken voor dat gedeputeerde met de partners zoals gemeentes in gesprek gaat over het vervolg, ook voor de RES Amersfoort. Ik zou dat aanbevelen voor ook de andere RES-regio's. Dank u wel.

Erwin Virginia: Dank u wel. Ik kijk nog even rond. Volgens mij zijn alle fracties die het woord wilde voeren wel aan het woord geweest. Dan kijk ik naar de gedeputeerde. Kunt u overgaan tot beantwoording? Ja. Mijnheer Van Essen, gaat uw gang.

Huib van Essen: Dank voorzitter. Om te beginnen, ik hoor best wat chagrijn in deze staten over deze episode en ik kan u zeggen, dat delen wij ook als college en ik merk ook dat ook betrokken wethouders hier echt wel heel chagrijnig over zijn. Er zijn natuurlijk wethouders die op een gegeven moment hun nek hebben uitgestoken, hebben aangegeven met elkaar te zoeken, hoe gaan we met elkaar die RES-opgave in deze regio een plek geven. We hebben een oplossing gevonden waar dit een belangrijk onderdeel van is, dan in een keer heb ik toch het gevoel dat dat je uit handen wordt geslagen. Betrokken wethouders die zijn daar echt heel chagrijnig over en ikzelf ook. Misschien toch wel even goed om ook, hoe is dit nou gegaan? Dat OER traject A28 loopt al een tijdje, is ook een intentieovereenkomst gesloten en Defensie heeft dat ook ondertekend en ook aangegeven dat ze daaraan mee willen werken. Is natuurlijk altijd duidelijk geweest dat ook allerlei onderzoeken nog plaats moeten vinden en het natuurlijk niet een gelopen race is als je zo'n traject begint, dat dat vanzelf tot een goed einde brengt. Ik denk waar het chagrijn met name zit, is dat er op een gegeven moment in ook een stuurgroep vanuit Defensie dat de mededeling was, wij zien vanuit verenigbaarheid met onze oefenmogelijkheden geen ruimte voor wind. De onderbouwing daarvan, en daarbij was het uitgangspunt dat mag geen enkele beperking geven op onze oefenmogelijkheden, dat is met name wat ons als regionale partner steekt. Daar is ook ambtelijk nog een keer gekeken, kan wat meer inzicht worden gegeven. Nou er is wel iets ambtelijk in een sessie daar wat over gewisseld, maar het beeld van het mag geen enkele beperking, of eigenlijk het uitgangspunt, het mag geen enkele beperking geven op de oefenmogelijkheden, dat is wel eentje waarvan we eigenlijk met elkaar in deze regio zeggen dat we

dat niet zo'n passend uitgangspunt vinden, gezien de verschillende opgaven. Dat gaat natuurlijk in dit geval over wind, maar er zijn best veel defensieactiviteiten die een plek zoeken in onze provincie. Betrokken gemeentes en wij als provincie stellen ons daar constructief in op, ook vanwege, en ik denk dat mevrouw Veen daar terecht aandacht voor vraagt, ook vanwege de geopolitieke situatie en dat we heel goed begrijpen dat ruimte voor Defensie belangrijk is, en we zijn ook bereid als provincie en ook betrokken gemeentes om daar ook ruimte voor te bieden. Maar dat vraagt altijd ook afstemming met andere opgaven. In dit geval is het energie, maar het kan ook gaan over bereikbaarheid, het kan gaan over energie, of sorry, mobiliteit, het kan gaan over woningbouw, het kan gaan over water, het kan over gaan over natuur. En ook Defensie heeft zich soms wel enigszins te verhouden en soms misschien de eigen activiteiten nog af te stemmen op die andere opgaven. Ons chagrijn zit in, aan de ene kant, dat dit plan, deze invulling van de RES, hiermee toch ons in een keer uit handen wordt geslagen, maar ook wel de zorg van op die andere belangen, wordt daar wel voldoende ook rekening gehouden met wat er breder speelt in deze provincie? En die zorg, die wordt hiermee wel gevoed. Dus dat we misschien eventjes over de achtergrond van hoe dit besluit tot stand is gekomen en ook hoe we-

Er hebben ook gesprekken plaatsgevonden met het lid vanuit Defensie die in de stuurgroep zit voor OER A28 en heeft er een gesprek plaatsgevonden met de staatssecretaris hierover, die dat ook heeft toegelicht, waarom die van mening is dat deze lijn nodig is. Laat onverlet dat we als regionale partners toch wel met zeer gemengde gevoelens op terugkijken en ook wel het gevoel hebben dat er-

De vraag hoe kan het wel, onvoldoende kans heeft gekregen. Laat ik hem zo formuleren. Aantal fracties vragen ook wat betekent dit nu voor de RES-regio Amersfoort? Ik wil nogmaals zeggen dat ik ook echt heel veel waardering heb voor hoe de betrokken gemeentes samen met elkaar die puzzel hebben gelegd. Het is natuurlijk de enige regio in onze provincie die gezamenlijk zijn gekomen van zo gaan wij het doel halen. En dan is het wel heel bitter dat juist die aanpak hierdoor sneuvelt. Dus we hebben ook gezegd dat de eerste vervolgstap is nu om met elkaar in regionaal verband, betrokken gemeentes, provincie, netbeheerder, waterschap, gesprek te voeren, hoe gaan we dit met elkaar oplossen? Zijn er alternatieven waarmee het RES-doel gehaald kan worden? Die gesprekken die staan ook al gepland. U krijgt twee interrupties. Ik zag eerst mijnheer Travaille en daarna mevrouw Ghijsels.

Anjo Travaille: Dank u voorzitter. Als u zegt we moeten met elkaar kijken hoe we dit weer gaan oplossen, en u noemt daarbij niet Defensie, daarmee zegt u eigenlijk dat u de uitspraak van Defensie dan accepteert. Klopt dat?

Erwin Virginia: Ik zeg niks, maar u bedoelt de gedeputeerde mijnheer Van Essen. Gaat uw gang.

Huib van Essen: Voorzitter, nou we hebben een aantal dingen gedaan. We hebben dus inderdaad een heel duidelijk signaal gegeven richting Defensie, maar uiteindelijk heeft Defensie ons ook heel duidelijk aangegeven dat zij hier geen ruimte zien. Het zijn defensieterrainen, daar heeft Defensie uiteindelijk natuurlijk wel, als puntje bij paaltje komt, zeggenschap over. Dus wij hebben wel geconstateerd dat daarmee, zolang Defensie deze positie blijft innemen, hier geen mogelijkheden meer in zijn. We hebben het wel ook aangekaart bij het ministerie van klimaat en groene groei, omdat we natuurlijk ook de RES-opgave mede uitvoeren als ons uitvloeisel van het klimaatakkoord. Daar is ook de toezegging gedaan dat er gesprekken tussen Defensie en ministerie van KGG plaatsvinden. Ik heb toevallig deze week nog even gepeild, dat loopt nog. Maar dat verzoek hebben wij dus ook aan het ministerie van KGG gedaan. Maar goed, zolang Defensie deze positie inneemt, is er geen mogelijkheid. De vraag van BBB was natuurlijk, zijn er ook alternatieven die Defensie kan aandragen? Maar ik denk alternatieve windlocatie op defensieterrein in onze provincie, naar mijn weten zijn die er niet, want dat zijn natuurlijk toch wel-

Erwin Virginia: Mijnheer Van Essen. U gaat wel over naar de BBB, maar de BBB had eerst nog een interruptie. Maar ik kijk eerst even of de interruptie van mijnheer Travaille voldoende beantwoord was? Nee, blijkaar niet. U krijgt een vervolgvraag.

Anjo Travaille: Nou mijn vraag was inderdaad, accepteert u dat dan? En u geeft aan Defensie laat geen ruimte op dit moment. U zegt dan we hebben wel contact met de andere ministerie KGG, maar zou dat dan betekenen dat die gesprekken gaan over de opgave en niet zozeer over de realisatie daarvan?

Erwin Virginia: Vorige interruptie zei ik ook al, liever niet u maar via de voorzitter, dus mijnheer Van Essen als derde persoon aanspreken. Mijnheer Van Essen.

Huib van Essen: Kijk, op dit moment hebben wij dit aangekaart bij KGG vanuit twee lijnen. Een, het bemoeilijkt enorm het realiseren van de RES-opgaven in deze regio, die vanuit klimaatoptiek belangrijk is, maar ook gewoon vanuit voldoende beschikbaarheid van duurzame elektriciteit in de regio, ook in het aanpakken van netcongestie. Dus het dient meerdere doelen. We hebben onze zorg daarover uitgesproken. We hebben op dit moment niet gezegd we kunnen het RES-doel niet halen, dat is echt een gesprek wat we ook eerst in de regio moeten voeren. Ook moeten kijken kan dat? Op welke manier? Onze inzet is gewoon nog steeds om het RES-doel te halen, maar het is evident dat het er enorm door bemoeilijkt wordt en ook wel enigszins vertraagd. Ik wil daar ook niet op vooruitlopen, op die gesprekken in de regio. Ik vind dat we dat echt eerst in regionaal verband dat gesprek moeten voeren, ook kijken hoe zou het wel kunnen, wat betekent dat, voordat ik daar ook met u tot conclusies kom.

Erwin Virginia: Nu ga ik naar mevrouw Ghijssels.

Dimf Ghijssels-Kerkhoff: Toch in het verlengde van wat daar door Partij voor de Dieren gevraagd is en het antwoord, de staatssecretaris heeft nota bene, staat ook in de notitie al aangegeven, dat zij hierover mee willen denken, over de compensatie binnen de RES. Op landelijk niveau zijn er wel degelijk provincies die te veel opwek leveren. Zij staan daarvoor open en ik hoor u duidelijk zeggen maar we gaan eerst kijken of we het binnen de regio zelf kunnen oplossen en dan pas gaan we kijken hoe we mogelijkheden zien met Defensie op een alternatieve manier, terwijl de bal wordt al voorgelegd door Defensie en u gaat daaraan voorbij en zegt nee, we gaan eerst kijken of we binnen de regio de RES op een alternatieve manier kunnen oppakken. Ik snap dat niet, of ik heb het net verkeerd geïnterpreteerd.

Erwin Virginia: Ook aan u het verzoek de gedeputeerde niet u aanspreken alstublieft. Mijnheer Van Essen.

Huib van Essen: Wat Defensie heeft aangegeven dat ze, bijvoorbeeld als het gaat om het Technology Center Land, dat ze ook willen zoeken naar verduurzamingsmaatregelen op een andere manier bij te dragen aan klimaatopgave. De RES gaat natuurlijk echt over duurzame elektriciteit, dus dan zou bijvoorbeeld zon op dak op defensie terreinen daar een mogelijkheid bijdrage kunnen geven. Dat is iets wat we in die verkenning meenemen, maar ik heb van Defensie niet een aanbod van wij kunnen dit in andere provincies of elders in het land op. Dat is ook alweer een beetje afwentelen, maar ik hoor de verzoek van BBB-fractie van kunt u ook dat bij Defensie neerleggen, of dat een optie is? Nou dat is dan niet alleen Defensie, dat vraag natuurlijk ook iets van KGG, want dat is onze opdrachtgevende partij als het gaat om het klimaatakkoord.

Erwin Virginia: Mevrouw Ghijssels.

Dimf Ghijssels-Kerkhoff: Wij hebben dus een verkennend gesprek met de staatssecretaris hierover gehad. Hij heeft wel degelijk aangegeven hier open voor te staan. Ik hoop toch dat u bereid bent om tenminste verder te gaan verkennen, desnoods simultaan binnen de regio, maar ik zou het een gemiste kans vinden. Dank u.

Erwin Virginia: Nogmaals het verzoek, niet u. Ik blijf het herhalen, maar ik hoop dat u het ook wel- Het gaat erom dat het via de voorzitter gaat en niet rechtstreeks debat met de gedeputeerde. Mijnheer Van Essen.

Huib van Essen: Voorzitter, ik denk dat er zullen nog zeker vervolgesprekken volgen met KGG en ik verwacht ook met Defensie. En dit element, het is ook gewoon voor een duurzame energievoorziening in onze provincie ook

belangrijk dat er ook hier voldoende duurzame energie is, maar als die elders opgewekt kan worden en Defensie kan daaraan meewerken, dan is dat natuurlijk ook iets wat we daar in die gesprekken kunnen meenemen. Ik zat even te kijken, volgens mij zijn er nog een aantal vragen die openstaan. Het Woo-verzoek werd er gesuggereerd. Zaken van nationale veiligheid, die kunnen we kunnen Woo-verzoeken, maar dat komt zeer beperkt wat je daarover boven water krijgt en terecht. Ik vind ook een Woo-verzoek tussen overheden niet helemaal passend. We hebben gewoon gevraagd om een onderbouwing. Wat daarover gedeeld kan worden, dat is ambtelijk gedeeld, maar dat vonden wij onvoldoende overtuigend, laat ik het zo zeggen. Dus ik denk niet dat een Woo-verzoek nou heel passend is. De suggestie ook werd gedaan, moeten we nou dwars voor de kar gaan liggen als het gaat om andere Defensie ontwikkelingen? Dat is niet hoe wij erin zitten. Dat zou ik ook vanuit bestuurlijke samenwerking niet passend vinden. Het is wel zo dat aansporing richting Defensie houdt ook rekening met andere belangen en opgaven. Daar zullen we wel extra scherp op zijn, omdat we wel zien dat we toch heel erg bezorgd zijn of daar voldoende aandacht voor is. Dat is hoe we aankijken tegen implicaties van dit besluit Defensie op andere type ontwikkelingen. Ik geloof dat ik daarmee de vragen van de verschillende fracties heb beantwoord. Dank voorzitter.

Erwin Virginia: Dank. Ik kijk even rond. Mevrouw Ghijsels heeft nog een gemiste vraag of interruptie. Zijn er nog andere fracties die zeggen niet alles is beantwoord of ik heb nog interruptie? Nee. Mevrouw Ghijsels, gaat uw gang.

Dimf Ghijsels-Kerkhoff: Heel kort, even om het scherp te krijgen. Het was een beetje een vage uitspraak, maar hebben wij nou een toezegging dat u dit gaat bespreken met staatssecretaris? Want anders overwegen wij een motie hierover.

Erwin Virginia: Ik hoorde weer u. Ja, het blijft lastig, maar het is echt de afspraak en ik heb het nu voor de vijfde keer gevraagd dus alstublieft, heeft mijnheer Van Essen daar-

Maar mijnheer Van Essen, aan u het woord.

Huib van Essen: Ja, dank voorzitter. Wat ik kan toezeggen is dat ik in de overleggen in de hierover volgende afstemming met zowel de regio, als met het ministerie van KGG, als Defensie de verschillende opties op tafel wil leggen. En ook inderdaad, is dit een scenario dat die opgave elders invulling krijgt? We kunnen dat zeker bespreken, maar ook dat hecht ik ook aan hoe de gemeentes hierin staan en ook hoe het ministerie van KGG erin staan. Dit is niet alleen maar een zaak van Defensie. Klimaatopgave, daar heeft het ministerie van KGG natuurlijk in eerste instantie ook voor aan de bal.

Erwin Virginia: Dank. Dan kijk ik even rond of er fracties zijn die behoefte hebben aan een tweede termijn. Ja, mevrouw Hoek. Tweede termijn is alleen onderling, dus geen vragen meer aan de gedeputeerde. Gaat uw gang.

Mieke Hoek: Dan doe ik een constatering, voorzitter. In beginsel was het de opdracht drie punt twee terawatt opwekking, inmiddels is dat eigenzinnig verhoogd naar vijf punt twee, terwijl in beginsel het drie punt twee was. Dus als dat van Defensie wegvalt, zou dat gecompenseerd kunnen worden. Met waarmee de opdracht verhoogd is naar vijf punt twee, is mijn constatering. Het is natuurlijk een vraag maar goed, dat mag niet meer, maar ik wil dat wel gezegd hebben. Dank u wel.

Erwin Virginia: Prima, dank u wel. Zijn er nog andere fracties? Ik zie geen handen omhoog. Dan hebben we hiermee dit agendapunt afgerond. En dan, zoals ik beloofd heb, kom ik even bij u terug, want gezien de tijd schat ik in dat we nog een agendering af kunnen krijgen, tweede lijkt me al een uitdaging. Zijn er fracties die de volgorde van de agenda nu zouden willen omgooien? Of gaan we gewoon door met het volgende agendapunt? Ik zie mijnheer De Hartog, u wil het omgooien. Zijn er nog andere fracties die zeggen wij willen een andere volgorde? Ik zie mijnheer Van Lunteren en daarna mijnheer Travaille. Ik inventariseer alleen of de volgorde veranderd wordt,

niet hoe. Een hand. Mijnheer De Hartog wel, twee. Is het een hand mijnheer Van Lunteren? Ja, dat is drie. Er zijn drie fracties, dat is geen meerderheid dus dan-

Vier, sorry. Ik zie nu nog een vierde. Dat is nog steeds geen meerderheid, dus dan houden we het bij deze volgorde en dan kijken we even hoe ver we komen. Mijnheer van Lunteren en mijnheer Travaille, had u nog een inhoudelijk-

U niet, mijnheer Travaille wel. Gaat uw gang.

Anjo Travaille: Een punt van orde. Aan het begin van de vergadering zei ik al, waarom is nou eenzijdig besloten om deze vergadering in te korten? En inmiddels zitten we op de twee uur en hebben we de helft van de vergadering gehad. Als LWM uitloopt en als daar veel onderwerpen op de agenda staan, prima om die vergadering wat te verlengen, maar laat dat nou niet ten koste te gaan van onze commissievergadering. Dat is mijn oproep.

Erwin Virginia: Ja, ik snap hem. Ik begrijp hem ook wel wat dat betreft, maar dit is voorgelegd in het presidium en deze inschatting is gemaakt, dat LWM die extra tijd nodig had en dat voor deze commissie het doorschuiven minder problematisch zou zijn. Dus vandaar de keuze. Ik zie mevrouw Blekxtoon ook met een vraag.

Anneloes Blekxtoon: Nou wij sluiten ons helemaal aan bij deze woorden. Wij vinden het ook jammer dat dat is gehalveerd en niet prettig.

Erwin Virginia: Begrijpelijk.

10. Memo DoeMee-onderzoek Energiebesparingsplicht Randstedelijke Rekenkamer

Erwin Virginia: We gaan in ieder geval snel door met het volgende agendapunt, dat is de memo DoeMee-onderzoek Energiebesparingsplicht van de Randstedelijke Rekenkamer, ook door een aantal fracties geagendeerd. En dan geef ik de ChristenUnie, als eerste op mijn lijstje, het woord. Mevrouw Rikkoert.

Henriëtte Rikkoert: Bedankt voorzitter. De Vereniging van rekenkamers heeft een landelijk onderzoek uit laten voeren hoe gemeenten provincies en omgevingsdiensten invulling kunnen geven aan toezicht en handhaving op de energiebesparingsplicht en de informatieplicht. Ik heb daar een hele reeks vragen over gesteld met een heel aantal andere mede-indieners en daar zou ik graag reactie op krijgen.

Erwin Virginia: Dank u wel. Dan gaan we naar GroenLinks, mevrouw Matser.

Julia Matser: Ik kan me aansluiten bij de vragen van de ChristenUnie. Dank u wel.

Erwin Virginia: Prima. Partij van de Arbeid.

Eva van der Helm: Ik sluit me ook grotendeels aan en mij viel ook nog op dat het rapport was best wel positief van toon, want bijvoorbeeld heeft zevenenzeventig procent van de gemeentes ruimte in de begroting gemaakt voor die energiebesparingsplicht, maar dat is ook drieëntwintig procent niet. Dus ik vond toch een paar dingen een beetje zorgelijk om te lezen, maar ik denk inderdaad dat de vragen die de ChristenUnie heeft gesteld, daar sluit ik me helemaal bij aan. Dus wat kunnen wij doen om gemeenten en omgevingsdiensten te ondersteunen, want energiebesparing is wat mij betreft het belangrijkste antwoord in het probleem van de netcongestie.

Erwin Virginia: Dank u wel. Dan Partij voor de Dieren, mijnheer Travaille.

Anjo Travaille: Dank u voorzitter. Meerdere fracties hebben in 2024 hun zorgen gedeeld over het nakomen van de energiebesparingsplicht en het wat matig reageren daarop vanuit toezicht en handhaving, en de conclusies uit het rekenkameronderzoek sluiten hier goed op aan. Bedrijven voldoen niet aan de energiebesparingsplicht en

informatieplicht, omgevingsdiensten functioneren onvoldoende en zijn niet goed geëquipeerd, dertig procent van de gemeente geeft geen opdracht richting omgevingsdiensten en meer dan de helft van de omgevingsdiensten heeft geen zicht op energiebesparingspotentieel van bedrijven. Dus inderdaad, de vragen die de ChristenUnie heeft geformuleerd namens een aantal fracties, wat gaan wij doen met deze belangrijke conclusies? En een belangrijk punt in het rapport wordt genoemd dat er een factsheet is die per provincie is opgesteld met adviezen en constatering en graag zouden wij die voor de provincie Utrecht ontvangen. Dank u wel.

Erwin Virginia: Dank u wel. Volt, mijnheer Van Lunteren.

Luuk van Lunteren: Dank u wel voorzitter. Al in eerdere commissievergaderingen heeft Volt haar zorg uit over de handhaving omtrent de energiebesparingsplicht. Volt heeft veel dezelfde vragen als de andere agenderende partijen naar aanleiding van het rekenkameronderzoek. Ook volgens Volt zijn uitgerekend energiebesparingsmaatregelen de meest effectieve manier om onze voetafdruk op de aarde te reduceren. Onderstrepend, het is nog maar eens het belang van dit soort maatregelen. Daarom vinden we het toch wel een beetje hoog schandelijk dat de handhaving van dit beleid, dat al in enige vorm al tweeëndertig jaar bestaat, niet goed gaat. Hoe kan het dat dus, na al tweeëndertig jaar, de uitvoering van de handhaving van dit beleid tekortschiet? En daarom horen we ook graag van de gedeputeerde wat hij gaat doen om de handhavingsdoelen wel te halen, zodat bedrijven meer werk gaan maken van de energiebesparingsplicht. Volt vreest dat de fusie van de omgevingsdiensten en de al eerder geconstateerde personele problemen bij omgevingsdiensten niet al te snel tot verbetering zullen leiden op dit vlak. Om geen kansen onbenut te laten, zouden we graag zo brutaal willen zijn gedeputeerde om een toezegging te vragen binnen een redelijke termijn een actieplan te presenteren hoe deze handhaving significant kan worden verbeterd. Dank u wel voorzitter.

Erwin Virginia: Dank u wel. Dan zijn dit de agenderende fracties. Zijn er fracties die niet geagendeerd hebben, maar toch nog iets willen toevoegen aan dit debat? Ik zie geen handen omhoog gaan. Dan kijk ik naar mijnheer Van Essen, kunt u tot beantwoording overgaan? Ja, gaat uw gang.

Huib van Essen: Dank voorzitter. Om te beginnen, het belang van energiebesparing, dat staat bij ons hoog op de lijst. Dat is evident en de handhaving op de energiebesparingsplicht is een van de instrumenten daartoe. Het is natuurlijk een onderwerp dat hier ook al vaker in deze zaal aan de orde is geweest, waar ik ook al verschillende toezeggingen over heb gedaan, daarover zo meteen meer. De resultaten van dit rapport, die zijn niet echt uitgesplitst per provincie. Ik geloof dat Partij voor de Dieren zegt kunnen we die sheets krijgen die er zijn per provincie. Ik moet dat even nakijken of wij die ook hebben, of die openbaar zijn, maar als dat zo is, dan zullen we die met u delen. Ons beeld is dat een gedetailleerder beeld van hoe het in onze provincie ervoor staat. Dat daarvoor de voor de jaarrapportages van de omgevingsdiensten eigenlijk een diepgaander beeld geven. En dat is ook een belangrijk aandachtspunt, die energiebesparingsplicht in onze aansturing van omgevingsdiensten. Daar hebben we ook veel in geïnvesteerd trouwens, ook in kennis en kunde, uitvoeringscapaciteit, dat blijven we ook doen. Maar wij zijn natuurlijk, en dat is wel goed om te beseffen, als provincie maar bevoegd gezag voor een heel klein aantal bedrijven. Gemeente is voor een veel groter aantal bedrijven en het is niet zo dat wij die energiebesparingsplicht voor gemeentes op ons nek kunnen nemen. Wij kunnen natuurlijk wel gemeentes daartoe aansporen. Ook de omgevingsdiensten zien het belang voor de energiebesparingsplicht voor bedrijven en zeker ook na de stijgende energieprijzen in Oekraïne is ook voor bedrijven dat zeker een belangrijke issue. Wat ik hier eerder heb toegezegd, dat is misschien goed om naartoe te gaan, is dat we u begin dit jaar informatie sturen over de energiecontroles bij bedrijven en tegelijk ook over de label C verplichting voor kantoren en de aanpak om toezicht te handhaven voor energiecontroles, waarvoor gemeenten bevoegd gezag zijn, om die op te schalen. Dus daar wordt aan gewerkt en die informatie krijgt u. Dat is eigenlijk veel meer toegespitst op onze provincie, hoe staat het ervoor? Daarnaast zijn er natuurlijk gewoon ook de jaarplannen van de omgevingsdiensten, die krijgt u ook gedeeld, en daarin gaat het ook natuurlijk over hoeveel wordt daar nu aan dit onderwerp, hoeveel prioriteit wordt er gegeven? U kunt ons als college ook vragen aan de hand van de jaarplannen om daarop bij te sturen

indien u dat nodig acht. Dus er zit meer informatie in de pijplijn. Dat krijgt u. En waar het bedrijven zijn waar we zelf bevoegd gezag voor zijn, daar zetten we volop in. Als het gaat om gemeentes, dan zal die informatie ook meer inzicht geven in hoe wij helpen of proberen de gemeente te bewegen hier grotere stappen in te zetten.

Erwin Virginia: Mijnheer Travaille heeft een interruptie.

Anjo Travaille: Dank u voorzitter. De factsheets die worden genoemd op pagina negen, waar er specifiek naar provincie en gemeente wordt toegerust. De opmerking van de gedeputeerde dat het grootste deel van de energiebesparingsplicht wat betreft toezicht en handhaving valt onder de gemeente, is terecht. Tegelijkertijd constateren we keer op keer dat we te maken hebben met dezelfde problematiek om daadwerkelijke toezicht en handhaving voor elkaar te krijgen. We leren nu heel veel van dit rapport, daar staan heel veel verstandige opmerking in, en de vraag is eigenlijk, hoe gaan we dat dan benutten? Voor onszelf, maar ook richting de gemeenten. Dus richting het aansporen van de gemeente op toezicht en handhaving. Hoe gaan we dit rapport benutten?

Erwin Virginia: Mijnheer Van Essen.

Huib van Essen: Voorzitter, ik geef u aan, wij komen binnenkort met meer informatie en ik kan me voorstellen dat dat ook aanleiding geeft voor een gesprek, van hoe kunnen we met elkaar vervolgstappen zetten, wel wetende dat we een belangrijke mate afhankelijk zijn ook van de inzet van gemeentes? Het is niet zo dat wij dat nu volledig op ons nek kunnen nemen. Wat ik wel kan toezeggen is dat we ook de inzichten van deze rapport bij dat vervolg ook gaan betrekken. Dus te kijken, zitten hier nu inzichten in die wij ook mee kunnen nemen als we dit belangrijke thema verder willen brengen. Wij delen ook als college zeer met u het belang van energiebesparing en daarmee ook van deze controles. Waar wij zelf in de hand hebben, daar zetten we daar volledig op in, maar laten we deze inzichten uit dit rapport ook benutten om te kijken hoe gemeentes kunnen bewegen om daar ook vervolgstappen in te zetten.

Erwin Virginia: Dank. Ik kijk even rond. Zijn alle fracties, alle vragen beantwoord? Ik zie mijnheer Van Lunteren een hand opsteken. Gaat uw gang.

Luuk van Lunteren: Ik had gedeputeerde gevraagd om een toezegging en ik vroeg me af, omdat we dus als ik de gedeputeerde goed hoor nog nadere informatie krijgen, of die toezegging daarmee dan zou komen te vervallen, of dat dat op een andere manier kan worden bewerkstelligd.

Erwin Virginia: Kunt u de toezegging nog even herhalen voor de gedeputeerde? Uw verzoek om de toezegging?

Luuk van Lunteren: Dat was letterlijk om binnen een redelijke termijn met een actieplan te komen om de handhaving van de energiebesparingsplicht beter te organiseren.

Erwin Virginia: Dank. Mijnheer Van Essen.

Huib van Essen: Nogmaals, ik geef u binnenkort inzicht in hoe het ervoor staan. Laten we aan de hand daarvan het gesprek voeren. Wij kunnen wel een actieplan gaan schrijven voor gemeentes, maar ik vraag me af of dat effectief is. Daar zou ik echt eventjes voor willen waken. We komen binnenkort met die informatie bij u en laten we aan de hand daarvan het gesprek voeren op welke wijze-

We gaan ook aan de hand met een actualisatie van het programma energietransitie en dit lijkt me een heel mooi element om te kijken, wat kunnen wij vanuit onze rol en verantwoordelijkheid nu extra doen? Ik denk dat dat een logische plek is om het in te laten landen dan dat we nu weer los daarvan een apart actieplan gaan schrijven.

Luuk van Lunteren: Helder, wij wachten de informatie af.

Erwin Virginia: Prima, dank. Dan kijk ik nogmaals rond. Geen onbeantwoorde vragen? Is er behoefte aan een tweede termijn? Ook daar zie ik geen handen voor omhoog. Dan ronden we dit agendapunt af.

11. Memorandum Bestuursovereenkomst windenergie Wijk bij Duurstede

Erwin Virginia: Dan hebben we nog tien minuten voor het volgende agendapunt en ik kijk even naar de agenderende drie fracties. Lukt dat in de tien minuten ongeveer qua inbreng? Dat zijn Forum van Democratie, BBB en PVV. Gaat dat lukken? Dan gaan we gewoon met dit agendapunt verder, rondend dat in ieder geval nog af. Daar wil ik nog een verzoek aan koppelen, voordat we het gaan behandelen. Ik ken natuurlijk niet uw inbreng en daar staat u vrij in. Ik wil meegeven dat het alleen niet passend is om in een openbaar debat het over personen te hebben en al helemaal niet als personen hier niet aanwezig zijn of geen onderdeel uitmaken van onze staten. Dus dat wil ik u meegeven. Er zijn veel vragen beantwoord, maar ga uw gang met uw inbreng. En Forum voor Democratie is daar de eerste op mijn lijstje.

Bren de Hartog: Dank u wel voorzitter. Ik kan me ook helemaal vinden in uw statement. Ik zal ook expliciet-

Ik heb ook vragen gehad naar aanleiding van deze agendering, om inderdaad meer te duiden. Dat ga ik expliciet niet doen, want dat vind ik niet gepast. Dus helemaal daar eens. Ik wil echt voorkomen dat we onterecht mensen van allerlei dingen gaan beschuldigen of wat dan ook, of ze hier nou aanwezig zijn of niet. De beantwoording van de technische vragen die BBB heeft gesteld over dit agendapunt, die suggereren voor mij dat er niet verder veel onderzoek is gedaan die nodig zijn voor de beantwoording en het geeft een suggestie van een beetje roze bril visie over hoe het allemaal gaat. Daarom kom ik zo ook met een vraag richting gedeputeerde. Ik heb ook een suggestie gehad van is dit niet gewoon een trucje om de plaatsing van windturbines te voorkomen? Nee, expliciet niet, want ik vind dit zware punten die wel serieus genomen moeten worden, dus ik ga dat niet maar zomaar gebruiken om te misbruiken voor politieke standpunten. Daarom zal ik ook even, ik heb wat onderzoek gedaan voordat ik deze agendering deed, wat punten opnoemen die hier aan de soort van bewijslast ten grondslag liggen. Ik heb de KvK uittreksel van energiecoöperatie opgevraagd, waarin staat dat gemeenteraadslid daar nog onderdeel van is, bestuurslid zelfs, de statuten van de energiecoöperatie, waarin staat dat de leden winsten en dividenden kunnen worden uitgekeerd. Daarnaast heb ik onderzoek gedaan naar, er is een lokale regelgeving besluit vanuit Wijk bij Duurstede geweest, waarin ze expliciet deze energiecoöperatie noemen als geplande partner. En daarnaast heb ik de van de raadsvergadering van Wijk bij Duurstede een document ontvangen, waarin staat dat het gemeenteraadslid daadwerkelijk heeft meegestemd over dit punt. Dus ik vind het wel een dingetje. Het lijkt best wel op belangenverstrengeling, dus ik zou de gedeputeerde op zijn minst willen vragen om iets verder te gaan onderzoeken dan wat tot nu toe is gebeurd met betrekking tot de technische vragen en daar op korte termijn terug te komen, of hier inderdaad sprake is van belangenverstrengeling. Ik ben ook bereid om de openbare informatie die ik hiervoor heb achterhaald, om die te delen met gedeputeerde. Ik zie een interruptie.

Erwin Virginia: Ja. Mevrouw De Man, gaat uw gang.

Odile De Man: Dank u wel. Mijn collega had mij al gewaarschuwd dat dit een slechte plek was om te gaan zitten en ik heb hele lange armen. Ik voel me toch echt een beetje ongemakkelijk van wat hier nu gebeurt. We gaan hier gewoon helemaal niet over en als er een probleem is, dan moet dat uitgevochten worden in de gemeenteraad van Wijk bij Duurstede, daar heb je een burgemeester voor, en volgens mij hebben ze zelf besloten om dat gewoon op deze manier vorm te geven. Dus wie zijn wij om daar dan op deze manier over te oordelen? Ik vind het heel ongemakkelijk om het hierover te hebben, want u zegt wel ik word niet persoonlijk, maar we hebben het hier over uittreksels van registers en-

Ik wil dat gewoon even kwijt, voorzitter, dat ik het toch een beetje ongemakkelijk vind.

Erwin Virginia: Dank, helder. Uw statement is gemaakt. Mijnheer De Hartog.

Bren de Hartog: Dank voorzitter en ik ben het eens met de VVD dat dit ongemakkelijk is, maar we hebben wel op dit moment een bestuursovereenkomst gesloten met de gemeente Wijk bij Duurstede, waarbij wij direct hierbij betrokken worden. Dus daarmee wordt het wel ook een zaak van ons en ik had begrepen dat de burgemeester hier zijdelings ook al bij betrokken is geweest, in ieder geval vanuit een bezwaar wat is ingediend. Dus het raakt ons wel en ik maak me er zorgen over, vandaar mijn agendering.

Erwin Virginia: Dank u. U had uw betoog afgerond? Dan ga ik naar de BBB. Mevrouw van den Broek, gaat uw gang.

Monique van den Broek: Dank u wel voorzitter. De beantwoording van onze vragen, die inderdaad redelijk minimaal is en waar ik ook nog wel vervolgvragen over ga stellen, maar die zijn technisch dus die komen nog, maar de beantwoording van onze vragen roept bij de BBB-fractie zorgen op over de integriteit borging bij de besluitvorming in de gemeenteraad van Wijk bij Duurstede. Hoewel er wordt gesteld dat er geen juridische consequenties zijn voor de provincie, moeten wij ons ook afvragen hoe wij als provincie een voorbeeldrol kunnen vervullen in het waarborgen van transparantie en vertrouwen in grote projecten zoals deze. Daarnaast wordt aangegeven dat ABK geen formele partij is, maar wel een stakeholder. Dit roept vragen op over de invloed van stakeholders en hoe dit zich verhoudt tot andere belanghebbenden. Hoe zorgen we ervoor dat participatie eerlijk en evenwichtig verloopt? Tot slot vragen wij ons af hoe wij als provinciale staten aankijken tegen een samenwerking met een gemeente waar mogelijk sprake is van besluitvorming die niet integer lijkt te zijn verlopen. Is het in zulke gevallen niet aan ons om extra voorzichtigheid te betrachten, juist om het vertrouwen van inwoners in de politiek te waarborgen? Wij zijn benieuwd naar hoe andere fracties hiertegen aankijken. Hoe zien zij de rol van de provincie bij het waarborgen van integriteit en transparantie in dit soort samenwerkingen? Dank u wel.

Erwin Virginia: Dank u wel. Ik zie een reactie van mevrouw Veen, gaat uw gang.

Lyke Veen: Voorzitter, even een korte vraag. Even voor mijn begrip, begrijp ik nu dat u nog extra vragen gaat stellen boven op de vijftig vragen die al reeds gesteld zijn?

Erwin Virginia: Mevrouw Van den Broek.

Monique van den Broek: Ja, omdat daar antwoorden op zijn gegeven waar ik niet altijd iets mee kan en die soms ook niet het antwoord zijn op mijn vraag. Dus ja, dan ga ik daar nog een vraag over stellen.

Erwin Virginia: Mevrouw Veen, nog een vervolgvraag?

Lyke Veen: Nou eigenlijk een korte reactie, want dat mag ook in een interruptie. Het lijkt me echt zonde van de tijd van de ambtenaren in dit huis om vijftig vragen en meer dan vijftig vragen te gaan stellen over dit onderwerp. Ik vind het echt verbijsterend dat een partij, die ik toch tot nu toe eigenlijk altijd ken als een partij die wel heel erg zorgvuldig omgaat met onze ambtelijke organisatie, op deze manier aan werkverschaffing doet.

Erwin Virginia: Uw statement is gemaakt, dank u. Mevrouw Van den Broek.

Monique van den Broek: Daar wil ik natuurlijk wel even op reageren. We stellen die vragen niet zomaar en over dit specifieke onderwerp heb ik niet zo heel veel vragen gesteld. Dus ja, ik heb daar inderdaad nog vragen over straks, want ze zijn niet naar tevredenheid beantwoord. Daar kan ik ook niks aan doen.

Erwin Virginia: Dank u. Dat is uw antwoord.

Lyke Veen: Voorzitter?

Erwin Virginia: Sorry, mevrouw Veen. De derde en laatste interruptie.

Lyke Veen: Ik wil alleen nog heel even van mevrouw Van den Broek dan weten, u vindt vijftig vragen niet zoveel?

Erwin Virginia: Mevrouw van den Broek, tot slot.

Monique van den Broek: Het gaat nu over dat integriteit stukje. Op dat stukje heb ik niet zoveel vragen gesteld, dus daar wil ik nog meer antwoorden op hebben.

Erwin Virginia: Dank. Mevrouw Hoek heeft een interruptie.

Mieke Hoek: Ja, u vroeg het toch aan mij?

Erwin Virginia: Ja, u heeft een interruptie op dit? Want als het een bijdrage is, komt u later nog aan de beurt. Eerst de agenderende fracties.

Mieke Hoek: Wat ik u nu dan wil zeggen, dat ik me volledig aansluit bij mijnheer De Hartog en mevrouw van den Broek. Op dit moment, dat ik dat volledig steun.

Erwin Virginia: Ja, maar dat is een bijdrage, dat is geen interruptie.

Mieke Hoek: Maar bijdrage komt zo meteen.

Erwin Virginia: Dan had dit ook-

Maar dank. Dan ga ik eerst naar de PVV als derde agenderende fractie.

Fred van der Star: Bedankt voorzitter. Allereerst sluit ik me aan bij mijnheer De Hartog van Forum voor Democratie en BBB. Toch een korte toevoeging, misschien een gemeentelijke aangelegenheid, maar toch zijn we van mening dat de provincie zich in projecten terughoudend moet opstellen wanneer er ook maar misschien enige vorm van belangenverstrengeling zou kunnen zijn. Dit wilde ik toch even naar voren brengen. Bedankt.

Erwin Virginia: Dank u en dan ieder geval mevrouw Hoek, krijgt u nu de tijd voor uw bijdrage.

Mieke Hoek: Fijn, dank u wel voorzitter. Ik heb net al gezegd hoe ik erover denk. Wat ik wil zeggen, voorzitter, het werd aan de voorkant al gezegd, ik mag geen namen noemen, ik mag dit niet en dat niet en zus niet en zo niet, maar mijn conclusie is dat dit een ontwikkeling is die is ontstaan door de manier waarop de provincie met de bewoners, inwoners, kiezers, waar men wel van verwacht dat ze naar de stembus gaan en op ze stemmen, maar drie weken daarna bestaan ze niet meer, is een situatie ontstaan die ik beschamend vind en dat wil ik toch gewoon gezegd hebben. Hoe de provincie omgaat met kiezers, met inwoners, die het niet eens zijn dat ze binnen vierhonderd meter windmolens in hun achtertuin krijgen. Mag dat? We leven in een democratie.

Erwin Virginia: Mevrouw Hoek, houdt het alstublieft bij dit agendapunt, want we hebben weinig tijd en u waait heel erg uit naar een algemeen verhaal, maar het gaat over dit agendapunt.

Mieke Hoek: Ik heb nog spreektijd, voorzitter.

Erwin Virginia: Daar gaat het niet om. U heeft niet geagendeerd, dus u heeft een korte bijdrage en ik geef u alleen aan, u gaat nu weg van het agendapunt en dat is niet de afspraak.

Mieke Hoek: Nee, ik blijf bij het agendapunt. Ik maak alleen even gewoon kenbaar wat niemand hier zegt en wat niemand hier durft en ik doe het. Tot zover voorzitter.

Erwin Virginia: Dank u. Zijn er nog andere fracties die hier een korte bijdrage aan dit punt willen leveren? Dat zie ik niet. Dan ga ik naar gedeputeerde Van Essen.

Huib van Essen: Voorzitter, ik wil eigenlijk heel kort aangeven, wij vinden het als college niet aan ons om een oordeel te hebben over hoe raadsbesluiten in gemeenteraden tot stand komen. Dit is echt iets aan de gemeente Wijk bij Duurstede. Het is niet aan ons om daar een oordeel te hebben, niet als college en wat ons betreft ook niet aan u als provinciale staten. En het is wat ons betreft ook niet aan ons om daar onderzoeken naar in te stellen. En daar wil ik het graag bij houden.

Erwin Virginia: Dank u wel. Dan is dit de korte reactie waar ongetwijfeld nog vragen over zijn, maar die waarschijnlijk geen andere reactie gaan krijgen. Ik kijk ook even rond of er nog behoefte is aan een tweede termijn onderling, zie ik ook niet. Dan ronden we dit agendapunt af. Dan is er nog een agendapunt wat dan doorschuift naar de volgende agenda.

12. Sluiting

Erwin Virginia: Dan sluiten we hiermee deze vergadering met dank voor uw aanwezigheid en inbreng en nog een fijne avond.